This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

A
000 032 005
1
UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

153

Digitized by Google

ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE.

SVEZAK CXLVIII—CXLIX.

TOMIĆ:

PASTORAK.

ZAGREB.
TISAK K. ALBRECHTA.
1892.

Digitized by Google

PASTORAK.

PUCKI IGROKAZ U ČETIRI ČINA.

NAPISAO

JOSIP EUGEN TOMIĆ.

BIBLIOTEKA
R. Ž. FRANJETIĆA
Br. 116.
116.

Nagradila god. 1892. uprava hrvatskoga zemaljskoga kazališta prvom nagradom.

ZAGREB.
NAKLADA «MATICE HRVATSKE».
1892.

Digitized by Google

U smislu zakona sva prava pridržana.

Digitized by Google

LICA:

Marko, bogat seljak.
Nikola, pastorak njegov.
Gjukan, seoski krčmar.
Anica, kći mu.
Božo,
Kata, žena mu,
Marica, sestra mu,
Mato,
Ivan,
Lukra,
Ruža,
Stana,
Jelica,
} seljaci i seljakinje.
Prvi, drugi i treći stranac.
Bariša, občinski pandur.
Djed **Mišo.**
Prvi, drugi i treći seoski viećnik.
Predstojnik.
Občinski bilježnik.
Sudski izaslanik.
Licitar.
Pečenjar.

Momci, djevojke, djeca. Občinski viećnici. — Čin biva u novije vrieme u jednom selu bivše brodske pukovnije. Izmedju III. i IV. čina je razmak od dvie godine.

2042499

Digitized by Google

Digitized by Google

PASTORAK.

ČIN PRVI.

Selo sa širokom ulicom. Liepe zidane seoske kuće s jedne i druge strane. Pred kućom Gjukana Bobića namješteni su stolovi i klupe, a izpod krova viri cimer sa slikom seljaka, koji drži čašu, punu rumena vina. Okolo slike čita se napis: „K Vinku Loziću.“ Nešto poviš Bobićeve kuće vidi se zdenac s crveno obojadisanim krovom, a na vrhu limeni pietao. Zdenac je na kolo. Do zdenca ima valov za napajanje stoke i namještene su za sjedenje dvie kamenite klupe.

PRIZOR PRVI.

MARICA, LUKRA, RUŽA, STANA i JELICA, koje čas na kamenitih klupah sjede, čas stoje. Djevojke imadu sobom neke testije, neke opet čabrice za vodu. Marica okreće koleso i vuče vodu. Jutro je.

Ruža *zievajući:*

Juh, ala sam sanena; jedva gledam . . .

Stana.

I ja bih mogla odmah leći, pa zaspati.

Marica.

Bješe Vam ići rano liegat, kô ja, pa bi danas bile žustre i čile.

Lukra.

Na te pazi tvoja majka, pa neka ti . . . al mi ne trebamo ničijega pašoša za noć . . . Je l' te, druge?

Sve *izim Marice smiju se.*

Bome ne trebamo . . .

Digitized by Google

Lukra.

Baš smo se liepo našle s našima dikama pod onom starom topolom . . . Mjesečina kao dan, a mi sjedimo, pjevamo i vragujemo, — baš po gospodski! . . . U to bies nanio sa seoskom patrolom djeda Mišu, koji nema ni jednoga zuba, ama baš kô ni moja pokojna baka *(djevojke se smiju)*, pa nas uze raztjerivati kući . . . Jeste li upamtile, što nam je sve govorio? . . .

Ruža.

Tako na polak . . .

Stana.

Nuder, djavole, da čujemo! . . .

Lukra

oponaša djeda Mišu, šušljetajući što više može.

Mir, djeco, trista vam sikirica! . . . Hoćete li već jedanput kući spavat? . . . Sutra čeka svakoga posô u kući, na polju, a vi vragujete . . . Ne znate li za zapovied, da poslije pozdravljenja Gospina ima prestat vašar i svaki sebi . . . Vi, curetine, da se odmah nosite kući, — i vi momci, vi badavadžije, kakva imate tu posla!? . . . Kući, trista vam sikirica, ili ću vas sve pohvatati i odvesti u stražu . . . *(smiju se sve izim Marice.)* A u patroli sama djeca!

Ruža.

Mogle smo ih sve povaljati u jarak skupa s djedom Mišom . . .

Lukra.

Tko zna, ne bi li do toga došlo bilo, nu kad vidje djed Mišo, da ga ne slušamo, zaprieti se: *(opet ga oponaša)* „prijavit ću vas obćini, pa ćete imati posla s kotarom“. Eh, Boga mi, to nas je zastrašilo, i mi se pred zoru razidjosmo.

Digitized by Google

Marica.

Sreća vaša! Težke li sramote, da su vas pozvali pred kotar i ondje pritvorili! Cure iz prvih gazdinskih kuća! Ne znate li, da nema šale s našim predstojnikom?

Stana.

Ta da, svi vele, da je oštar kao britva.

Ruža.

Aoh, druge, da znate, mene i glava boli, baš me ljudski boli . . .

Jelica.

To je sve od jučeranjega piva! Ala smo ga se nasrkale . . .

Marica.

Kakvo pivo?

Stana.

Ta častio nas onaj mladi trgovac s drvi, naš Pero Glavaš; — pile smo, koliko je samo koja mogla.

Jelica.

Velik je djavo taj Perica . . . Hoće svakoj da ugodi. Jednoj namigne, drugu uštine za lice, treću popljeska po ramenima, ovu ogrli oko vrata, onu obuhvati oko pasa, a kad momci udare u tambure, naheri šešir, podcikne i namah će da se uhvati u kolo s nama . . . a ima novaca u njega, kô na drumu blata poslije kiše . . .

Lukra.

Da je na naše mi bi ga šećerom hranile, ali naši su momci jako kivni na nj . . . Niste l' vidjele, da ni jedan od njih nije ni blizu došao, kad se je s nama uhvatio u kolo . . .

Digitized by Google

Ruža.

Znadu ga oni, pa ga mrze, kô svakoga, tko ima novaca . . .

Marica.

Sram vas bilo, druge, zar ste na prodaju, kad tako govorite . . .

Lukra.

Ajde ti, svetice, šta si napopala u jedanput . . . Briga njega za nas . . . Jučer je bio tu, da nas pita, hoćemo li šišku brati u šumi, gdje ju je kupio . . . Danas je tu, a sutra Bog zna gdje . . . Od Zemuna do Siska svuda ima njegove trgovine . . . Kako danas nama, tako se sutra drugima ulagiva . . .

Stana.

Ali ipak mu je jedna od nas najviše o srce zapela . . .

Ruža.

Vidjele smo, vidjele . . . Anka Bobićeva, je li? . . . Odveo ju od nas podalje, pa potiho govorio s njom . . . Onda joj nešto tisnuo u ruku, a ona to brzo spravila u njedra . . . Bit će kakav dar: mindjuše, prstenak ili šta drugo . . .

Lukra.

Ma da je to vidio njezin Nikola . . . bilo bi svašta . . .

Marica.

Baš ste zla jezika . . . Okladila bih se, da nije sve onako, kô što pripoviedate.

Ruža.

Ta vidjela sam sve na ove moje žive oči . . . Stara je stvar, da se trgovac Pero maša za Anicom . . .

Digitized by Google

Marica.

Možda joj ipak krivo činite . . . Pomislite, da je Anica ipak naša druga, sestra naša, pa tako ružno o njoj govorite.

Jelica.

Šta ju toliko braniš? . . . Imaš i zašto! . . . Nije li ti ona preotela Nikolu, koji je izprva tebe volio, a sada za njom gine, ka da ga je nečim občinila!

Marica.

Pa neka joj bude . . . Prosto joj bilo od mene, . . . i od Boga, ali ja ipak ne ću da ju zlobim.

Lukra.

Pa tko ju zlobi? . . . Da smo mi kojekake, čulo bi se i drugog koješta . . . Svi ljudi sve znadu! . . .

Ruža, Stana i **Jelica** *pritulje se k Lukri i potiho joj šapću:*

Što, što? reci!

Lukra *tiho:*

No, ta znate . . . Nikolin otčuh . . . i o njem govore, da baca udicu Anici . . .

Ruža, Stana i **Jelica** *glasno:*

Čule smo, čule!

Lukra *zlorado.*

Pa tko zna, ne će li ona i tu udicu progutati? . . .

Jelica.

Oh, sve su zlatoperke lakome! . . . *(Djevojke smiju se sve izim Marice, koja očito ozlovoljena uzima svoju testiju, spremna da podje. U to se prijavi Bariša.)*

Digitized by Google

PRIZOR DRUGI.

Predjašnje. BARIŠA s jednocievkom o ramenu.

Bariša.

Dobar dan, djevojke!

Sve.

Bog dao, Bariša!

Bariša.

Žedan sam, cure! Koja mi prva pruži vode, prva će se udati.

Sve

u jedan glas viču i nude ga koja testijom, koja čabricom.

Na, na, na! Evo vode! . . . *(Bariša uzme testiju od Marice i pije.)*

Stana.

Sretne li Marice, ona će se prva s nami razstati!

Marica.

Pa dao Bog, bilo samo sretno!

Bariša *vraćajuć testiju Marici:*

Hvala ti, rodjena! Baš dobra vodica . . . A ožednio sam kao pašče, tjerajući beravačku marhu iz naših kukuruza.

Lukra.

Napravila mnoge štete, je li?

Bariša.

Boga mi, imat će šta plaćati, . . . ali bit će i pastirâ puna buhara . . . Koliko im je puta kazano, da paze na svoju marhu . . . A jok! . . . Oni legnu u hlad, a marha kud je volja . . . S Bogom, djevojke!

Digitized by Google

Jelica.

Kamo ti se hiti, ded ostaj još časak . . .

Bariša.

Ne mogu, moram u obćinu . . . Tamo ću pušku na klin, a bubanj na se . . . pa nekomu pred kuću . . .

Lukra.

Šta žalostan, zar munta?*

Bariša.

Munta, Boga mi . . . Siromah Gjukan birtaš i ne misli, da će mu danas kuću prodavati . . .

Marica.

Zar Bobiću? . . . Jadne li Anice! . . . A tko mu dade kuću na bubanj, da od Boga nadješ? . . .

Bariša.

Tko? . . . Čika Marko, njegov do nedavna ponajbolji prijatelj, s kojim je svaki dan pio i kartao se . . . Da, te karte, te su mu vrat ulomile . . . Igrao noć na noć, pa gubio te gubio, a čika Marko dobivao . . . Imao sreću, pa šta ćete . . . Napokon sračunali sav dug i bilo svega skupa šest stotina forinti . . . Jadni Gjukan morade dati pismeno Marku, da mu toliko duguje i da će mu za godinu dana sve povratiti . . . Godina prošla, a o povratku ni govora . . . Tako dodje stvar pred sud, a sud dosudi pravo Marku, a Gjukan će ostati bez krova . . .

Marica.

Zašto ga ne počeka još koje vrieme, Bog mu sudio! . . .

---

* Ovršna prodaja.

Digitized by Google

Bariša.

Eh, ne će Marko . . . Nije vam on srca milostiva . . . Znamo ga dobro svi!

Lukra.

Što će Nikola, kad čuje za to? . . .

Bariša.

Pita Marko Nikolu . . . Jadni momak muči se tamo na stanu kô zmija na trnu, a njegov otčuh Marko širi se u njegovoj rodnoj kući, pa liepo uživa, što onaj tamo na stanu zaradjuje . . . Ima već godina dana, da se Marko i Nikola pravo ni ne gledaju . . . Evo glave, ako Nikola zna za to, da će mu otčuh prodavati kuću Gjukanovu . . .

Marica *za se:*

Ja ću mu kazati . . . Dat ću upreći naša kola, da me odvezu do njegova stana . . . tko zna, ne će li mu poći za rukom, da ne dodje do munte. *(Pograbi svoju testiju.)* S Bogom, druge!

Sve druge.

Kamo ćeš u jedanput? . . . tako brzo!

Marica.

Žuri mi se . . . moram, — s Bogom! *(Ode naglo.)*

PRIZOR TREĆI.

Predjašnji bez MARICE.

Lukra *Bariši:*

Otišla je, . . . sad možemo na sva usta govoriti . . .

Barica.

Pa šta, da čujem! . . .

Digitized by Google

Lukra.

Znaš li, zašto se Marko i njegov pastorak Nikola ne gledaju? . . .

Bariša.

Hm! . . . ala ste napasti! Svašta se govori, al bolje je o tom ne govoriti.

Stana *Bariši povjerljivo:*

Je l' de, zavadiše se radi Anice . . . Htio je da ju preotme Nikoli, al ona ne će . . .

Jelica.

Pa kako će, kad je već dala rieč Nikoli . . . U Marka ima doduše sila novaca . . . ali je mator čovjek, a Nikola je mlad i glavit . . . Anica ga voli . . .

Bariša.

Da, da voli ga. . . . nu tko zna, ne bi li ju ipak premamio Marko, da se ona ne boji Nikole . . . Goropadan je taj momak kô i zmaj . . . Bilo bi svašta . . . *(Bariša prebaci pušku preko ramena.)*

Lukra.

I ja sam to mislila . . . Što Anica? . . . Ona na svakog namiguje i sa svakim bi ašikovala . . .

Bariša.

Baš kao i vi druge . . . Sve ste jednako nevaljale . . .

Stana.

Jao! . . . jezik ti usahnuo! . . .

Bariša.

Da, da, sve ste namiguše i ofrkuše . . . . *(djevojke ga izmsjehivaju glasno.)* S Bogom, cure! O tom, što vam rekoh

Digitized by Google

o munti, da ne kažete ništa Gjukanu . . . I ovako će dosta saznati . . . S Bogom!

Djevojke.

S Bogom, Bariša! *(Bariša odlazi, gundjajuć pjesmicu: „Sve se kanim, da se dike manim“.)*

PRIZOR ČETVRTI.

Predjašnje bez BARIŠE.

Jelica.

Kud će Anica, kad im kuću prodadu . . .

Stana.

Uzet će ju Nikola, . . . lako za to . . .

Lukra.

Kad bi se smio ženiti! . . . ali sad baš nešto govore, da će morat na vizitaciju, a onda je gotov. Zdrav je kao ris i čvrst kao kremen, tomu ne fali telećak.

Jelica.

Pa će ga ona čekati . . .

Lukra.

Pune tri godine, je li, dok cara smiri . . .? E moja draga, u tri godine može se svašta dogoditi . . . Nije Anica ta, da bi tako dugo čekala.

Stana *diže svoju čabricu na glavu.*

Ajdemo kući, baš smo se tu zaćeretale . . . Još će nas karati, da dangubimo. *(U to se otvore vrata od Gjukanove krčme i Gjukan izadje na polje, držeći u ruci malu staklenku žganice.)*

Lukra.

Gle, Gjukana!

Digitized by Google

PRIZOR PETI.

Predjašnje. GJUKAN, koji u prvi mah nije ni opazio djevojaka kod zdenca.

Gjukan *glasno se krsti:*

U ime otca i sina i duha svetoga, amen! . . . Pomozi Bože! *(Potegne ljudski iz staklenke.)*

Jelica.

Gle, pije već iz jutra!

Gjukan *tare si usta rukavom.*

Aha! baš valja! Sinoć smo se baš ljudski ponapili . . . Najprije pismo piva, pa vina, a najposlije rakiju . . . Donio bies bilježnika medju nas, pa plaća, a mi pijemo . . . A tko ne bi pio muktešine . . . Ona je nasladja . . . *(Opazi djevojke, koje su medjutim poniele svoje testije i čabrice, pa krenule preko ulice mimo Gjukanove krčme.)* Dobar dan, cure!

Lukra, Stana i Jelica.

Bog dao, čiča Gjukane! *(Stanu malko, pa se okrenu prama krčmi.)*

Gjukan.

Podranile, Boga mi!

Lukra.

Naopako, tä koliki je dan! . . . A kako tebi?

Gjukan.

Ne pitaj . . . U glavi mi čitava batalija . . . Tuku se u njoj pivo, vino i rakija; čini mi se, kô da će ju razvaliti.

Stana.

Malo mučenice, pa će biti bolje . . .

Gjukan.

To me još drži *(pije opet).*

Digitized by Google

Jelica.

S Bogom, čiča Gjukane!

Gjukan.

S Bogom, u zdravlju!... *(Djevojke zamiču u pokrajnu ulicu preko ceste, a Gjukan ustao pa se proteže.)*

PRIZOR ŠESTI.

Gjukan *sam.*

Ni žive duše u krčmi... ja sâm sjedim tu i pijem... Nema sviet krivo, kad veli, da sam ja sam svoj najbolji gost... Eh, pa neka govore, što hoće... Džaba ih... Ako ne pije krčmar, ni drugim se ne će.... Nu gle, u malo da nisam zaboravio... Naručio sam si nešto ručka, a od nikud ništa... *(Pristupi k prozoru i viče u krčmu.)* Anice! oj Anice!

Anica *iznutra.*

Čujem, dado!

Gjukan.

Hoće l' već jedanput biti gotovo?

Anica *kao gore.*

Evo namah, već nosim!

Gjukan.

Hvala Bogu!... Još je sva mamurna ta cura, pa se vuče po kuhinji kao magla... Tâ nedjelja baš je prava napast za djevojke... Najprije u crkvu, pa u krčmu, onda u kolo do kasne noći, pa onda opet u krčmu, a na posljedku koje kuda... Satare to mladjariju... *(Sjedne i udari se po koljenu.)* Eh, pa nek uživa, dok je mlada vieka! Ni mi ne bijasmo bolji, dok smo bili u njihovoj dobi... Oni su kao i mi nekada,... ama na dlaku... Ha, evo moga ručka...

Digitized by Google

PRIZOR SEDMI.

Predjašnji. ANICA nosi na zemljanom tanjiru praženih jaja, kruha, soljenku, nož i vilice i sve to metne pred Gjukana.

Anica.

Evo, dado! . . . Kajgana, sa suhom slaninom . . .

Gjukan.

Evala! . . . Po mom ćefu . . . Ama sam baš i gladan . . . Juče sam rano večerao, te sam oko ponoći opet ogladnio. *(Počima jesti.)* Htio sam nešto da založim, al tebe ne bijaše kod kuće . . .

Anica.

Bila sam u kolu s drugama . . .

Gjukan.

Znam, ta znam! To vaše kolo i oni kojekaki, koji se oko kola vrzaju . . . Baš mi sada pade na pamet, da se je čika Marko juče tužio na te . . . Bio je malo pri vinu, pa je govorio svašta, da ga pravo i razumio nisam . . .

Anica *u smetnji.*

Čika Marko? . . . pa šta reče o meni, šta može reći . . .

Gjukan.

Nije baš liepo; reče, da si ovaka i onaka, i šta ti ja znam. Koji ono bješe trgovac s vama curama . . .

Anica.

Tà Pero Glavaš . . . Šalio se s nama po navadi, pa šta je za to? . . .

Gjukan.

Kaže, da se oko njega maziš kao mače, da primaš njegove darove, a kad ti Marko ponudi milu rieč, da ga oduzno odbijaš . . .

*

Digitized by Google

Anica.

Neka me se Marko mani . . . On dobro zna, da sam se zavjerila Nikoli . . .

Gjukan.

Da šta da zna, ali veli on, da do toga ništa ne drži, jer da ti i s drugima ašikuješ . . . Ne valja ti posao, ako tako radiš . . .

Anica.

Znam ja, zašto je čika Marko kivan na me . . . Htio je na svu silu da me premami i da za nj podjem . . . Njega radi da ostavim moga Nikolu, pa da se udam za pristara čovjeka! . . . Tà voljela bih skočiti u Savu . . .

Gjukan.

Koješta! . . . Marko je čovjek u najboljoj dobi, ima mu najviše četrdeset godina, jak je, zdrav i pristao . . . Ni jedna pametna cura ne bi mu prigovoriti mogla . . .

Anica.

Al ja ga ne ću, dadice!

Gjukan.

Pa meni je svejedno . . . Podji za koga te volja, samo ako ćeš moći pošteno živjeti . . . Jedno ti ipak kažem: budi ljubaznija s Markom. Jučer kan da mi se zaprietio zbog tebe. Pamti, reče mi, da si u mojoj ruci i da te mogu svaki čas iztjerati iz kuće . . .

Anica.

Uh, tugo moja!

Gjukan.

Tako je! Dužni smo mu. Ima već više mjeseci osudu u šakah, da mu moram platiti hiljadu forinti, a ako ne

Digitized by Google

smognem, prodat će nam ovo kuće i sve zemlje . . . Dakle poslušaj me i pametnije se spram njemu vladaj . . .

Marica.

Ubit će me Nikola . . .

Gjukan.

Mani me se s tvojim Nikolom . . . Zašto se nije prije oženio s tobom; godinu je dana prebirao djevojke, kao medo kruške, dok nije tebe zavolio i odabrao. Al sad je, čini mi se, kasno. *(U to dodju na pozornicu prvi, drugi i treći stranac, odjeveni kao što se nose Niemci u Banatu, pa ogledavaju i zaviruju preko ograde u dvorište, te potiho medju sobom govore.)* Ovih dana bit će vizitacija u kotaru . . . a njega će, evo moje glave, uzeti . . . Jedar je, zdrav i kršan, da ga je milota gledati . . . Takovih momaka treba carstvo . . . A šta ćeš ti onda? . . . Zar ćeš još tri godine djevovati? . . . dok se on vrati . . . Pa tko zna, hoće li te onda htjeti . . . *(Obazre se.)* Gle, kakvi su to ljudi! . . . Zaviruju u dvorište, kao da nešto traže . . . Po odielu rekô bih, da su stranci . . . Hej, ljudi, što tražite tu? . . . *(Ustane i otare si usta.)*

PRIZOR OSMI.

Predjašnji. PRVI, DRUGI, TREĆI stranac, pristupaju polako k stolu, gdje stoji Gjukan. Izgovor im je njemački.

Prvi.

Dobar dan!

Gjukan.

Bog dao! Odkuda ste ljudi? . . .

Drugi.

Od Vinkovaca.

Gjukan.

Imate posla u našem selu . . .

Digitized by Google

Treći.

Da, posla . . .

Gjukan *na stranu:*

Sigurno su marvinski trgovci . . . *(Glasno.)* Mogu li vam šta donieti, ako ste žedni . . . Ovo je moja krčma, a vi ste danas prvi moji gosti . . . Ima piva, vina, rakije . . .

Prvi.

A ti daj rakije . . .

Gjukan *Anici:*

Donesi, Anice, samo brzo . . . jednu litru, dakako . . . Bude li vam mnogo, ja ću vam već pomoći.

Drugi.

Ovo je tvoja kuća, komšija?

Gjukan.

Moja, dakako! . . . Tu sam se ja rodio, moj otac, djed i pradjed. Prava moja djedovina . . . Ne bih je prodao, ama ni za što.

Treći.

Imaš li i zemalja.

Gjukan.

Ima kakovih deset lanaca . . . Sve leži u jednom komadu iza podkućnice . . . Ima nešto šljivika i livade, a ono drugo sama oranica, gdje rodi pšenica ljepša nego u Banatu . . . *(Anica donese litru rakije i četiri čaše, koje stavi pred goste, a jednu pred otca.)*

Prvi *prama Gjukanu:*

Je li prava rakija? *(Toči svim u čaše.)*

Gjukan.

Prava pravcata. U mene se ne toči špirtulja . . . To je moja rakija, iz moga šljivika . . . Nisam je kupio od

Digitized by Google

čifuta, već sam ju sam pekao, a financi su joj kumovali . . . Pijte samo . . . U vaše zdravlje! . . . *(Piju, ali u isti čas čuje se nešto podalje bubnjanje. Stranci odmaknu čaše od usta, a Gjukan udari svojom o stol.)* Što to buba? . . .

Anica.

To je pred obćinom . . . Valjda će Bariša proglasiti opet kaku zapovied od kotara.

Drugi.

Ili buba na muntu.

Gjukan *plaho:*

Kakva munta?

Drugi *lukavo:*

Čuli smo, da će danas nekomu kuću prodati . . .

Prvi.

I sve negibivo . . .

Anica.

Naopako!

Gjukan *na stranu:*

Do biesa, da ne će meni . . . *(Glasno.)* A komu to? . . . ha?

Treći *lukavo gleda svoje drugove.*

Ne znamo mi, samo smo čuli, da će biti munta.

Anica.

Dado, eno ih! . . . Idu ovamo . . . Čitava komisija! . . .

Gjukan *sav uzplahiren.*

K vragu, kan'da će baš ovamo . . . *(Pram Anici.)* Ta valjda ne će nas muntati . . . Da je šta, čika Marko bio bi mi juče kazao . . .

Digitized by Google

Anica.

U zô čas! . . . skreću baš k nama . . . *(Pojavi se sudski izaslanik i bilježnik, iza njih ide Bariša s bubnjem, a oko njeg i za njim sila dječurlije i dva, tri odraslija mužkarca. Gjukan stoji kao ukopan, a Anica obuhvatila njegovo rame i niemo gleda.)*

Prvi *svojim drugovom:*

Taj ludi šokac ni ne zna, da će njega muntati.

Drugi.

Marva, prava marva.

Treći.

Kuća je zgodna, a i grunt je liep . . . Mi ćemo dražbovati . . .

Prvi i Drugi.

To se zna . . .

PRIZOR DEVETI.

Predjašnji. SUDSKI IZASLANIK sa spisi pod pazuhom. BILJEŽNIK, BARIŠA i ostali. GJUKAN skine šešir i stoji niem.

Anica *za se:*

Gle, to je naš mladi pristav . . . Ta valjda nas on ne će promuntati . . .

Izaslanik.

Dobar dan, ljudi! . . .

Svi.

Bog dao, gospodine!

Izaslanik *opaziv Gjukana.*

Žao mi te je, al služba je služba . . . Evo ti sudbene odluke . . . koju i sam imaš već u rukuh . . . U njoj stoji, da će se danas prodavati tvoja kuća za dug Marka Petrovića . . .

Digitized by Google

Gjukan *silno pokunjen.*

Marko! . . . Marko! . . . Pa on! . . . U moje stare dane hoće da me mentuje krova . . . Bog mu sudio! . . . Ta jučer je još sa mnom liepo sjedio i pio, a danas mi šalje bubanj pred kuću.

Izaslanik.

Bješe ti se za dobe pobrinuti za novce, pa ne bi do toga došlo . . . *(Gjukan češe se iza uha i maše glavom.)*

Anica *koketno pristavu:*

Ta valjda nas ne ćete promuntati, gospodine . . . Gdje ćete onda noćiti, ako vas noć stigne u selu? . . .

Izaslanik.

Lako za me, ali ti gledaj da se udaš i opet okućiš. *(Podje u krčmu s bilježnikom; na vratih se okrene i vikne Bariši:)* Bubaj, da se izkupi sviet!

PRIZOR DESETI.

Predjašnji bez izaslanika i bilježnika.

Bariša

spremi se na bubanje i udari nekoliko puta, nu Gjukan prihvati mu ruke i ne da mu da buba.

Gjukan.

Stani, ruke ti odrvenile! . . . Kad bubaš, kao da mi po srcu biješ . . . Uh! . . .

Bariša.

Moram, kad zapovieda . . .

Gjukan.

Čekaj . . . govorit ću s gospodom! . . . Poslat ćemo po Marka, morda će se dati namoliti . . . Ako mu i gospoda kažu koju dobru rieč za me . . .

Digitized by Google

Prvi *svojim drugovom:*

Ajde da vidimo, kakove su staje i druge zgrade . . . Imamo vremena . . . *(Odu u dvorište.)*

Gjukan *ostalim:*

A što ste vi tu stali, idite kući . . . ne će biti danas munte! Ajd! *(Odpravlja djecu i ostale. Svi odu izim Bariše.)* Čuj, Anice, skoči odmah do čike Marka . . . Umoli ga u moje ime, da dodje na časak amo . . . Reci mu, da su gospoda tu i da bi rado s njim govoriti . . . *(Ode u krčmu.)*

PRIZOR JEDANAESTI.

BARIŠA i ANICA.

Bariša.

Zaludu te šalje . . . Zna čika Marko, što radi . . .

Anica.

Kako to misliš? . . .

Bariša.

Šta ja mislim, ne treba da na bubanj mećem . . . Velik je to lijov, taj Marko . . .

Anica.

Tko zna, možda će se ipak dati namoliti . . .

Bariša.

A ti ajde, pokušaj sreću . . .

Anica.

Moram, kad me dada šalje . . . Ded reci i ti gospodi koju za nas . . .

Bariša.

Mani me se, curo . . . šta sam ja, devete peći omelo . . . Kako oni kažu, onako ja bubam . . . *(Pogleda na stranu.)*

Digitized by Google

Nu gle! . . . Eno ti Marka . . . Ide sredinom druma, ni ne gleda amo, kô da ga mrzi . . .

Anica.

Ja ću ga sustaviti . . .

Baldša.

Volja te . . . a ja idem dotle grlo nakvasiti . . . Sve se bojim, da ću se danas uz bubanj pošteno navikati. *(Ode u krčmu.)*

PRIZOR DVANAESTI.

MARKO, koji ide sredinom ceste, i ANICA.

Anica *viče:*

Marko, oj čika Marko!

Marko *pojavi se i stane.*

Šta me zoveš?

Anica.

Samo na časak da se navratiš . . .

Marko.

Ne mogu . . . za poslom sam *(podje dalje).*

Anica *potrči k njemu.*

Počekaj! čovječe, imam s tobom nešto da govorim . . .

Marko *više osorno.*

No, pa šta ćeš . . .

Anica.

Hoće, da nas muntaju, čika Marko . . .

Marko *ravnodušno.*

Pa znali ste odavna već, da će vam bubanj pred kuću, ako ne platite dug . . .

Digitized by Google

Anica.

Eno su u sobi gospodin pristav i naš bilježnik. Moj dada bi rado s tobom govorio . . .

Marko.

Šta će da govori? . . . Neka plati, što je dužan, pa nema munte . . .

Anica.

Nemoj tako! . . . On te liepo moli, da se malko navratiš u krčmu.

Marko.

Boga mi ne ću! . . . A i zašto da se navratim . . . Ja se ne dam namoliti . . . Dosta sam već čekao na svoje novce . . . Svatko traži svoje . . .

Anica.

Ala si tvrda srca . . . Hoćeš li, da postanemo bezkućnici . . . Ti bi nam mogao pomoći, samo da hoćeš . . .

Marko *pakostno*:

A zašto da vam ja pomognem . . . . pa baš j a . . . . *(Smije se zlorado.)* Neka ti pomognu sada tvoji dragani, radi kojih si mene odturila od sebe . . . Ima ih i bogatih . . . kako čujem onaj trgovac s drvi . . . . i šta ja znam . . . . Sviet govori svašta . . . . Čitava je jagma za tobom . . . . Nije svaka te sreće . . . Šta me gledaš? . . . Nisam ti dao loš savjet . . . Tvoji miljenici, tvoje dike neka ti pomognu . . . Ako te istinito vole, zagrabit će duboko u kesu, . . . a ja ću biti sretan, dodjem li i tako do svojih novaca . . .

Anica.

Vidim, da mi se hoćeš osvetiti . . .

Digitized by Google

Marko.

Pa zašto ne? . . . . Žao za sramotu . . . . Tako sviet obično vraća . . .

Anica.

Ti ćeš nas upropastiti, čika Marko . . . Otca i mene . . . Nije li te Boga strah, kad na to pomisliš . . .

Marko.

Sad u jedanput misliš na to, a prije . . . ? Sjećaš li se . . . bijaše baš na sv. Anu, na tvoju godovinu . . . Nisam li ti onda liepo govorio: Opameti se, Ano! . . . mani se svojih švaljera i pusta ašikovanja . . . Time ne ćeš steći zlatna pasa, ali ćeš izgubiti pošten glas . . . Rieši se i podji za me, budi mi ženom . . . Nisam doduše mlad, al nisam ni star, još sam za ženitbu . . . U mene ćeš imati svega, što ti srce zaželi, . . . liepo ću te paziti, ko oko u glavi, jer si mi draga kao očinji vid . . . Nisam li ti sve tako govorio . . . ?

Anica.

Jesi, ma jesi, . . . ali . . .

Marko.

Sjećaš li se, da sam ti i glede vašeg duga govorio . . . Podješ li za me, rekoh, poklonit ću svu dugovinu otcu i još ću ga pomagati, kad uztreba . . . Je li tako bilo? . . .

Anica.

Sve je bilo tako . . .

Marko.

Eto vidiš . . . Ja sam htio da vam pomognem, al ti nisi onda htjela, — sada ne ću ja . . . Odbila si me kao fukaru kaku . . . mene prvoga gazdu u selu . . . Ja sam onda uvuko dušu u se, al i sam Bog zna, kako me

Digitized by Google

je boljelo . . . Htio sam da se bar nekoliko godina naužijem bračne sreće, al mi nije dano . . . Moja prva žena umrla u porodu i ostavila mi Vinka moga na vratu . . . Ostah sam s djetetom. Napatih se dosta, ja i dijete, koje je s nemile ruke na nedragu prelazilo. Tetke, prije i druge znanice imale su na odgoju moga jedinca, a ja im pošteno plaćao, . . . a ni za što. Diete okržljavilo i oslabilo, da mi je srce venulo, kad sam ga onako gledao . . . Uzeše me nagovarati, da se po drugiput oženim, sebe radi i još više djeteta radi . . . Ja poslušam taj savjet . . . Bila u selu čestita, bogata udova i ja ju izprosim za ženu . . . Bijaše to Nikolina majka Marica . . . Nisam birao po srcu, jer bijaše već vremešna žena, već po razboru . . . Mislio sam: valjana je, bogata, bit će dobro i meni i djetetu momu, a bit će i njoj lakše, imajući uza se muža, koji će nastojati oko njezine imovine . . . Tvoj Nikola . . .

Anica *tobož kao da prosvjeduje.*

Zašto moj . . .?

Marko.

Tvoj, ili jedan od tvojih, meni je svejedno, sin moje druge žene, bijaše još mladjahan momčić, koji u toj dobi ne bijaše kadar da vodi kuću i gospodarstvo. I njemu je trebalo starije, izkusne mužke glave . . . Ele, ja se oženih s Maricom. Poživjesmo zadovoljno i mirno par godina, al udari zlo u nas. Najprije umre moj Vinko, malo za njim Marica i ja ostah opet gol kao prst. Nikola, dorastav do čitava momka, stao me u jedanput prezirnim okom gledati i odbio se od mene. Preselio se u naše stanove i živi tamo sam kao pustinjak. Sigurno su ga podvrkali zli ljudi, da ja živim na njegovu dobru . . . Eh, sad ćemo vidjet, čije je što. I ja sam na tom gruntu radio i mučio se za sve, trošio svoj rodjeni novac u kuću i gospodarstvo. On te

Digitized by Google

zna ili ne će da zna, . . . svejedno. I bez otčevine njegove ima u mene dosta novaca . . .

Anica *uleti mu u rieč:*

Pa se ipak lakomiš za tudjom sirotinjom, i hoćeš da nas upropastiš? Imaš li srce, čovječe, kad tako radiš?

Marko.

Da l' imam srce! . . . pa još pitaš! . . . Da nemam srca, ja bih odavna već zaboravio, kako si me odbila i ucviljela . . . Da, imam srce, koje zna za ljubav, ali i za osvetu! . . . Ljubav mi postala gorka, al zato mi je sada osveta sladja . . . Sad si me čula i više ti nemam ništa kazati . . . *(Podje dalje žurno.)*

Anica.

Stani, ako Boga znadeš! . . .

Marko *samo izmahne rukom i ide dalje.*

Anica.

Ni da se obazre, Boga ne vidio! *(Marko zamakne u selo izmedju kulisa.)*

PRIZOR TRINAESTI.

ANICA. GJUKAN, koji odmah za tim izadje iz krčme.

Gjukan

Anici, koja pram krčmi stupa, sve jednako se ogledajući prama strani, kuda je Marko otišao.

Što reče?

Anica.

Ne da se umekšati! . . . Jedva čeka, da nam se osveti, da postanemo bezkućnici.

Digitized by Google

Gjukan

Marko.

Nama da se sveti, a zašto? . . .

Anica.

Ta znaš, dado, da me je izprositi htio, a ja sam ga odbila.

Gjukan

Marko.

Ej luda glavo! . . . Kažem ja: odkad se je ona čifutkinja u starom „zavitu“, o kojoj nam župnik svake godine prodiče, pretvorila u stup od soli, nestalo je soli iz ženskih glava. *(Kima glavom.)* Da si ti, kamo sreće, uslišala Marka, ne bi danas bilo toga, što jest . . .

Anica

obazrievši se, opazi Nikolu, gdje dolazi i povuče kradom Gjukana za rukav od košulje.

Šuti, dado, o tom! Eto Nikole! . . .

Gjukan *izmahne rukom.*

Pa šta će nam on! . . . *(Gnjevno.)* Nek ga djavo nosi odtale! . . . On je svemu tomu kriv, jer ti je zavrtio mozgom . . . Dakako . . . glavit momak . . . a ti budàla! . . . *(Odlazi srdito u krčmu, a na pragu se još okrene i dovikne Anici:)* Voda vas odniela . . .

PRIZOR ČETRNAESTI.

ANICA. NIKOLA dolazi sa strane žurno.

Nikola *uzbudjen.*

Anice!

Anica.

Jaoh, Nikola moj sladki! *(Uhvati ga za rame poniknutom glavom.)* Zlo je s nami!

Nikola.

Munta? . . .

Digitized by Google

Anica.

Munta, da . . . a tko ti reče?

Nikola.

Marica! . . . Dobra ta duša dala upreći kola i dovezla se s bratom k meni na stan i kaza mi vašu nevolju, eda vam pomognem.

Anica *hvatajući se njegove ruke:*

Tà, znala sam ja, da ćeš nam ti pomoći, golube moj bieli! . . . A tko bi drugi i pomogao, ako ne ćeš ti, Nikola, sladko ime moje . . .

Nikola.

Ma kako ne ću, . . . ta ti si moja . . .

Anica *uleti mu brzo u rieč:*

Tvoja, pa božja! . . . . Diko moja, *(mazi se oko njega)* očinji moj vide! . . . Pa da nisam tvoja? . . . Nema časka, da ne uzdahnem za tobom, . . . kad se budim, širim ruke za tobom, a kad legnem na počinak, usnem s tobom na srdašcu. Ne daj, milovane moj, da nas upropaste i osramote! Ako nam prodadu ovu mrvu grunta, gotovi smo prosjaci . . . Tvoj otčuh Marko kamena je srca, hoće da mi se osveti; . . . ti već znaš, za što, rodjeni . . .

Nikola *gnjevno:*

Znam, znam, . . . kako ne bih znao? . . . samo mi ne govori o tom . . . . Al, ne boj se, pokvarit ću ja račun otčuhu Marku . . . Gdje su gospoda od suda . . . ?

Anica.

U krčmi su . . . Gle! baš sada izlaze . . . *(Sudski izaslanik i bilježnik izadju iz krčme, za njima Bariša s bubnjem, taruć si usta rukavom. Za njim se pojavi Gjukan.)*

Digitized by Google

PRIZOR PETNAESTI.

Predjašnji. IZASLANIK. BILJEŽNIK. GJUKAN. BARIŠA. Kasnije dolazi MARKO s prvim, drugim i trećim strancem, napokon puk.

Izaslanik *popostavši i ogledav se oko sebe:*

Šta, zar nikoga nema? . . . *(Bariši:)* Bubaj! *(Bariša lati štapiće i udari njima jedan put u bubanj. Nikola priskoči i pograbi štapiće rukom.)*

Nikola *skine šešir i stupi pred izaslanstvo:*

Ne dajte bubati, gospodine sudče! . . . Nije nužde, da dodje do munte . . .

Izaslanik.

Šta želiš?

Nikola.

Želim izbaviti čiču Gjukana oda zla . . .

Bilježnik *tiho prišaptne izaslaniku:*

To je dragan Aničin . . . *(Pristav smješljivo kimne glavom.)*

Nikola *produlji:*

Veli se, da Gjukan duguje momu otčuhu Marku šest stotina for., pa hoće da ga sad muntaju, jer ne može platiti . . . *(U to dolazi Marko, zatim prvi, drugi i treći stranac i stanu iza Nikole.)* Ne činite toga, gospodine, ako Boga znate! . . Ja ću da jamčim za taj prokleti dug, koji se je iz karata rodio . . . Zna eto naš gospodin bilježnik, zna sve selo naše, da imam liepu otčevinu i materinstvo, . . . i da sam kadar ujamčiti se za čiču Gjukana . . . Ja uzimam njegov dug na se.

Bilježnik *potiho izaslaniku:*

Ne može biti, još nije punoljetan . . .

Izaslanik.

Koliko ti je godina? . . .

Digitized by Google

Nikola.

Proljetos navršio sam dvadesetu . . .

Izaslanik.

Onda je sve uzalud; . . . ti se ne možeš ujamčiti za drugoga svojom imovinom, jer nisi još punoljetan . . . A tko ti je skrbnikom? . . .

Nikola.

Dadoše mi otčuha Marka i proti mojoj volji . . .

Bilježnik.

Sigurno Marko ne bi na to pristao . . . Je li Marko, ti si čuo sve, što bi htio tvoj Nikola . . . Reci de, bi li ti, kao njegov otčuh i skrbnik, pristao, da se ujamči za Gjukana?

Marko *stupi napried.*

Nikola *gnjevno ga pogleda.*

Gle, vampira! . . . Uh zadavio bih ga!

Marko.

Kako bi pristao, gospodo? onda ja nikada ne dodjoh do svojih novaca . . .

Nikola *gorko:*

Svojih novaca? . . . A odkuda tebi novci, koje nisi izvadio iz moje otčevine i moga materinstva? . . . Svaka i nesetna krajcara, koju si na karte bacao, bijaše moja . . . *(Prama izaslanstvu:)* Došao je u našu kuću gol kao prst, donesav sobom samo ono nešto ruha na sebi . . . A gledajte ga danas . . . Nosi se kicoški, pije i karta se s gospodom i širi se u mojoj rodnoj kući, dok ja moram da se patim na stanu. Je li to pravo, gospodo?

*

Digitized by Google

Izaslanik.

To ne spada amo. Dražba je dozvoljena, a jer Marko ne će da odustane, mora se držati! *(Bariši:)* Bubaj!

Bariša *buba.*

Anica *po tiho Nikoli:*

Ne rekoh li ti, da je kamena srca . . .

Nikola *grozeći se piesnicom.*

Pamtit će on ovaj dan! . . . Selit će doskora iz moje kuće! . . . Hoće, tako mi Isukrsta! . . .

Gjukan *Marku:*

Pa tu sramotu i žalost moradoh dočekati, da mi bubanj dodje pred kuću. Pa ti mi sve to učini, brate Marko . . . Duše mi, nije liepo i pošteno od tebe . . . *(Sviet se kupi.)*

Marko.

Dosta sam te čekao i opominjao, a ti da bi mi ma samo prebitu paru vratio . . .

Gjukan.

Ne će ti biti blagosovno od Boga! Upamti, što ti danas rekoh: ne će biti blagosovno!

Marko *izmahne rukom.*

Marim ja za to, što ti buncaš u svom mamurluku!

Izaslanik *Bariši:*

Prestani! . . . *(Bariša prestane bubati.)* Svieta se dosta izkupilo; *(bilježniku:)* mogli bismo početi . . . *(Glasnije:)* Na molbu Marka Šarića prodaje se duga radi kuća i grunt Gjure Bobića . . . Izklična je ciena dvie hiljade forinti . . .

Digitized by Google

Bilježnik *opetujuć prema Bariši:*

Dvie hiljade forinti! . . .

Bariša *izvikuje:*

Dvie hiljade forinti! Tko da više? *(Prvi, drugi i treći stranac potiskuju se napried, voljni dražbovati. Nikola im zakrči put.)*

Nikola *strancem oštro:*

Kamo ćete? . . .

Prvi stranac.

Mi ćemo dražbovati.

Nikola *odlučno:*

Ne ćete!

Drugi stranac.

Tko nam može zabraniti?

Nikola *kao gore.*

Ja! *(Seljanom.)* Čujete l', ljudi! . . . Ovi ljudi hoće da kupe Gjukanov grunt! . . . *(Seljaci zaokupe strance.)*

Prvi seljak *strancem:*

Ajà, ne ćete vi ništa kupovati ovdje . . .

Drugi seljak.

Pošteni ljudi ne kupuju tudju sirotinju, kad na bubanj dodje.

Prvi stranac.

Mi smo pošteni ljudi . . .

Treći seljak.

To može svaka hrdja o sebi kazati... Tko ste vi... odkuda ste . . . gdje vam je pašoš? . . . ha?

Seljaci *žamore.*

Da, gdje vam je pašoš? . . .

Digitized by Google

Drugi stranac.

Što vas to briga? . . .

Treći stranac *prama izaslanstvu:*

Gosp . . . *(Seljaci začepe mu usta i guraju svu trojicu natrag.)*

Prvi seljak.

Nema vama mjesta medju nami.

Drugi seljak.

Nek samo kupe, . . . trista im muka! Mi ćemo im kuću zapaliti . . . *(Strancem:)* Nosite se! . . .

Treći stranac.

Tužit ćemo vas, lupeži . . . *(više)* Gospodo! . . .

Izaslanik.

Kakova je to graja? . . . *(Seljaci se smire.)*

Više seljaka.

Tà ništa, gospodine!

Prvi stranac.

Nije istina . . . Ovi nam ne dadu dražbovati . . . Priete nam, tjeraju nas . . .

Prvi seljak.

Šta taj bunca? . . . .

Drugi stranac.

Groze se, da će nam zapaliti kuću, kupimo li grunt! . . .

Izaslanik.

Tko se je usudio to kazati? . . .

Treći seljak.

Laže, gospodo, kao pas! . . .

Digitized by Google

Seljaci *viču:*

Laže, laže! . . .

Prvi seljak *izaslaniku:*

Tà vidite, gospodine, stranci su; oni nas ni ne razumiju, kad govorimo.

Izaslanik *strancem:*

Zar se vi bojite tih djetinjarija? . . . Vam je prosto dražbovati, kao i svakomu drugomu.

Treći stranac.

Tko se ne bi bojao tih ljudi? . . . Mi smo se naselili prije više godina blizu Vinkovaca, pa znamo, kakovi su ti domaći ljudi . . .

Prvi stranac.

Gdje mogu, prave nam štetu, puštaju nam marhu u kvar, kradu nam hranu i plodove, sieno nam odnesu, ili ga upale; to su gotovi razbojnici . . .

Drugi seljak.

Što taj tu govori? . . .

Više seljaka.

Misli li nas?

Izaslanik.

Zašto ne prijavite oblasti?

Drugi stranac.

Prijavismo, gospodine, ali koja hasna? . . . Općina drži s njima . . . Nema u toj zemlji reda, ni zakona.

Bilježnik *skoči.*

Jezik za zube, lopove, ili ću te odmah spremiti u buharu . . .

Digitized by Google

Seljaci.

Ha, tako valja! . . . Evala vam, gospodine! . . . Bog Vas poživio! . . .

Prvi seljak.

Sam je Bog iz vas progovorio . . .

Bilježnik.

Vi tudjinci, vi došlje, koji ste ovamo došli bosi i goli, pa se preko noći obogatili, usudjujete se tako grditi ovu zemlju i narod . . . Da mi nije za malo . . .

Drugi seljak.

Ma ne srdite se, gospodine, mi ćemo ih sami odpraviti . . . (*Počme on, s njim i drugi seljaci gurati strance.*) Nosite se, . . . daleko vam kuća, . . . šibajte, dok vas nismo zatvorili! . . .

Stranci *viču:*

Lopovi, razbojnici, marha šokačka . . . . (*Obća graja. Seljaci bučeći otisnu strance.*)

Bilježnik *izaslaniku, kad se je graja stišala:*

Pa da ih naš sviet voli! . . . Eto vidjeste sami, kako su drzoviti i bezobrazni . . .

Izaslanik *bilježniku:*

Odpraviše ih, ali sada nema o dražbi ni govora . . . (*Seljakom:*) Želi li tko od vas dražbovati? . . .

Drugi seljak.

Ne ćemo, gospodine . . . U nas se drži kao sveto, da na munti ne kupujemo tudju sirotinju . . .

Izaslanik.

Nitko ne će?

Svi.

Nitko!

Digitized by Google

Marko.

Pa ću ja! *(Žamor medju seljaci.)*

Izaslanik.

Koliko daješ više! Izklična je ciena 2000 for. . . .

Marko.

Oglašeno je, da se može i izpod ciene, ako ne bude ponude . . .

Izaslanik.

Ponudi, dakle, i izpod ciene! . . . *(Za se:)* Velik ugursuz!

Marko.

Moja tražbina iznosi 600 for., nudim jednu forintu preko toga! . . . Evo je! *(Digne u vis forintaču.)*

Glas iz svjetine.

Prokleta ti bila!

Izaslanik.

Mir! . . . Tko da više? . . . *(Čeka neko vrieme.)*

Bilježnik *izaslaniku:*

Zalud čekamo!

Izaslanik.

Šest stotina jedan for. prvi . . . šest stotina jedan for. drugi . . . i šest stotina jedan for. . . . treći put. *(Bariša odbubnja.)*

Gjukan *sgrčenom piestnicom prieteć Marku:*

Marko! . . . Bog će ti suditi! *(Obći žamor negodovanja. Zastor pada brzo.)*

Digitized by Google

ČIN DRUGI.

Proštenje. U zadku s lieve strane od gledalaca crkvica, otvorenih vrata. Oko nje s jedne i druge strane licitari sa šatrami, a podalje sjenice, gdje se toči vino. Sviet se komeša po vašaristu. Dolaze i odlaze. Kadkad se pojave dva patrolirajuća oružnika. Treba prikazati živu sliku proštenja na selu.

PRIZOR PRVI.

GJUKAN, PEČENJAR, djed MIŠO i ostali narod.

Gjukan

u svojoj sjenici stoji pušeć i dvori vinom i rakijom one, koji se k njemu navrate. Prolaze mimo sjenice tri djevojke s molitvenici u ruci, silno nagizdane. Gjukan im dovikuje:

Ajde, cure, gucnite malo rakije!

Jedna od djevojaka *iduć žurno dalje.*

Hvala, čiča Gjukane, zakasnile smo na misu.

Druga.

Da imaš medice, pile bi . . . *(ide dalje.)*

Gjukan *mahne rukom.*

Eno je u licitara!... Ja točim samo vino i rakiju!...

Pečenjar *izadje pred sjenicu svoju i viče:*

Hej, ljudi! . . . vruće janjetine, vruće! . . .

Digitized by Google

Djed Mišo *prolazeć mimo pečenjara.*

Šta se toliko dereš, tko je gladan, jesti će i hladne . . .

Pečenjar.

Loš pazar, nema sviet para! . . . *(Skloni se u sjenicu.)*

Gjukan.

Ej, djede Mišo!

Djed Mišo.

Čujem!

Gjukan.

Ne bi l' jednu čašu mučenice!

Djed Mišo, *uljezav pod Gjukanovu sjenicu.*

Ne marim, samo ako je prava!

Gjukan.

Moja rodjena! *(Toči mu u flašicu žganice.)* Evo pij, iz moje ruke; ne ću je dugo točiti.

Djed Mišo.

Ne će ti se više krčmariti, je li? . .

Gjukan.

Gdje? . . . čime? . . . Za osam dana moram se seliti iz kuće; . . . pića mi je ponestalo, a i novaca nemam . . .

Djed Mišo.

Pa šta si nakanio žalostan? . . . *(Pije.)*

Gjukan.

Šta ja znam? . . . I prosjački je štap dobar, nema li druge pomoći . . . Da sam bar mladji, . . . i da mi nije Anice . . .

Djed Mišo.

Jao, jao! *(Kima glavom i lasno mljašće jezikom.)*

Digitized by Google

Nekoliko momaka

noseći uza se tamburice, nakićene trobojnimi vrpcami, viču:

Dobar dan, djede Mišo!

Djed Mišo.

Bog dao, djeco! *(Pije.)*

Jedan momak.

Ala ćemo se danas ljudski kola naigrati! *(Podižu u vis tamburice.)*

Drugi.

Do zore!

Djed Mišo.

Pazite se, da nemate posla s patrolom . . . Danas je opet na meni red . . . Sve će vas pohvatati! . . . Trista vam sikirica! . . . *(Pije.)*

Momci *u jedan glas:*

U zdravlju, dok se vidimo! . . . *(Odu smijući se dalje.)*

Djed Mišo.

Pusti su ti djavoli, al neka ih . . . Mladi su . . .

Gjukan.

I mi ne bijasmo bolji u njihovoj dobi . . .

Djed Mišo.

Tà da, da, . . . samo . . . Nu gle! . . . Kum Marko dolazi . . . Upravo je naperio ovamo . . . *(Izpije što je još bilo u flašici.)* Idem sad, ne ću da se sastanem s njime . . . Mrzak mi je taj kum Marko . . . *(Baci šesticu na stol.)* Je l' pravo?

Gjukan.

Hvala, djede Mišo . . . U zdravlju se opet vidjeli.

Digitized by Google

PRIZOR DRUGI.

MARKO i predjašnji.

Marko

dodje do sjenice Gjukanove, pogleda ga, ne rekav rieči, te stane i ogleda se; za se:

Kamo se je djela? . . . sad sam ju vidio . . . *(Opet pogleda Gjukana.)*

Gjukan *za se:*

Gleda me, pa ni dobar dan!

Marko *udje pod sjenicu i sjedne.*

Je l' bila tu Anica?

Gjukan.

Nije.

Marko.

Ovaj čas vidjeh, da je ovuda udarila . . . *(Tare si maramom znoj sa čela.)* Baš je vruće, kô o Petrovu.

Pečenjar.

Vruće janjetine, vruće! . . . *(Marku:)* Kume Marko, vruće janjetine! . . . Sve pišti! . . .

Marko.

Ne marim! . . . Donesi, dobar komad od rebara s bubregom . . . Al brzo! *(Pečenjar ode.)* Pa, kako s tobom, Gjukane, šta mi radiš?

Gjukan *hladno:*

Eto vidiš, točim vino i rakiju, . . . tko uzhtije . . .

Marko.

Nu, pa deder i meni . . .

Gjukan.

Rakije? . . .

Digitized by Google

Marko.

Ne, već vina, samo ako šta valja . . .

Gjukan.

Kakva imam, takva točim . . . *(Utače u mjeru.)* Dosta si ga pio u mene, pa te nije zaboljela glava.

Marko *preda se:*

Lopov, ugriza me! *(Glasno.)* Već je dugo, braco moj, što nisam pio u tebe . . . Moglo ti se je vino i skiseliti . . .

Gjukan *jedko, meću bocu na stol pred Marka.*

Istina je . . . Ako se je skiselilo, ne bi ni čudo bilo . . . *(Ljutito.)* Ma, šta me ujedaš, čovječe, da od Boga nadješ?

Marko *s porugljivim smieškom na licu.*

Ja tebe? . . . Idi, stara budalo! . . . Ja da ujedam tebe, koji si već mrtav . . .

Gjukan *naglo mu pane u rieč:*

Ja mrtav? . . . A kako ti to govoriš, kume Marko?

Marko.

Muntan — mrtav . . . Nemaš ni pedlja svoje zemlje, osim one na groblju, gdje će te sahraniti . . .

Gjukan *odrvenio se.*

Pa ti tako sa mnom govoriš, ti, koji si kriv svoj mojoj nesreći . . .

Marko.

Ala si lud, moj Gjukane! . . . Da bi tko drugi s tobom tako govorio, mogao bi mu zamjeriti . . . Ali meni, koji te imam u rukû, koji te mogu svaki čas otjerati iz kuće i s grunta . . .

Digitized by Google

Gjukan *gorko:*

Znam, znam . . . Za osam dana moram se seliti . . . Kako je do toga došlo, znam ja, znaš ti, znadu svi . . . Ili ti je možda žao, da još ovo par dana kuburim ondje, gdje sam? . . .

Marko.

Sačuvaj Bože! . . . Ja bih, da pravo kažem, od srdca želio, da i ostaneš ondje . . .

Gjukan *u čudu.*

Ti? . . .

Marko.

Da ja, al ti si se uzjogunio, psuješ me na sva usta, ne gledaš me . . .

Pečenjar *metne pred Marka zdjelu s janjetinom.*

Evo, kume Marko! . . . Liepe, mlade janjetine, . . . i angjeli bi je u raju jeli . . . a jeftina je . . . eto ta funta dvaest novčića.

Marko *plati.*

Na ti, pa ajde! *(Počne jesti.)*

Gjukan.

Šta reče ti ono, da sam se ja uzjogunio? . . .

Marko.

Kako nisi . . . ni blizu te meni . . . a, mislim, dalo bi ti se pomoći, i ti bi ostao, gdje si . . . *(Gjukan pazljivo sluša.)* Da tvoja Anica prevoli meni, a kani se onoga moga pastorka, sve bi dobro prošlo . . . Ti bi ostao na svom i u svojoj kući do groba, a ako bi kad trebao pomoći, i te bi našao u mene . . . *(Pije.)*

Gjukan.

Pa šta da ja radim, što želiš da učinim?

Digitized by Google

Marko.

U što si otac, kad nemaš vlasti nad rodjenim djetetom? Da sam ja s tobom, ja bih djevojku zovnuo preda se, pa joj rekao: do tebe samo stoji, da me spasiš od prosjačkog štapa, a sebe samu od biede i nevolje. Ja ti zapoviedam, da se kaniš tvoga Nikole i podješ za Marka, a ne ćeš li, idi, kud te oči vode . . .

Gjukan.

Da ja to Anici kažem . . .

Marko.

Pokušaj samo . . . vidjet ćeš, poslušat će te . . .

Gjukan.

A ne posluša li? . . .

Marko.

Onda se seli skupa s Anicom . . .

Lukra, Stana i Ruža

nagizdane žurno dolaze. Opazivši Marka stanu.

Kume Marko, kupi nam medenjaka! . . .

Marko.

Skupi su, a u mene nema novca . . .

Stana.

U koga će biti, ako ne u tebe? . . .

Lukra.

Da te Anica moli, otvorio bi ti kesu . . .

Marko *podsmjehuje se.*

Eh, Anica je šta drugo . . . Ona je sva zlatna i medena . . .

Digitized by Google

Ruža.

Kiselo je grožđje! . . . Ajdemo! *(Odlaze.)*

Marko *više za njima:*

Sazorit će, nebore! . . . Ima još mjesec dana do berbe. *(Gjukanu:)* Ja ti sad rekoh, što sam ti imao reći . . . To je moja posljednja . . . Dobro se razmisli, što ćeš uraditi . . . Anica nije jogunasta, ni prkosna . . . Govori s njom pametno i ozbiljno, evo glave, ako te ne će poslušati . . . Ne šali se, Gjukane, s svojom sudbinom. Na jednoj strani čeka te miran, prijatan život u rodnoj kući, a na drugoj prosjački štap i tudji, nemili pragovi . . . Pazi, što ćeš odabrati! *(Baci mu novaca na stol i ode prama crkvici, ter se izgubi izmedju sjenica i licitarskih šatrâ.)*

PRIZOR TREĆI.

Predjašnji i ANICA.

Anica *dodje sva zajaprena.*

Žedna sam, dado, imaš li šta vode?

Gjukan *digne bukaru izpod stola.*

Prazna je. *(Izvrne ju.)* Baš ni kapi . . .

Anica.

Jaoh, poginuh od žedje . . .

Gjukan.

Na ti par grošića, pa si kupi medice. *(Dade joj novaca.)*

Anica.

Hvala, dado. Idem odmah!

Gjukan.

Stani der malko!

Digitized by Google

Anica *stane i pitajućim licem pogleda otca.*

Gjukan.

Ako se danas sastaneš gdje s kumom Markom, budi pametna . . .

Anica.

Zašto mi to veliš? . . .

Gjukan.

Malo prvo bio je tu . . . Čini se, ne misli zlo s nama . . . Reče, da me samo ti možeš spasiti od prosjačkoga štapa . . .

Anica *uleti mu u riječ:*

Da za njeg podjem? . . . Je li, dado? . . . Stara pjesma . . . Kaži mu slobodno, da ne ću . . .

Gjukan.

Al kad te ja, tvoj rodjeni otac, molim . . .

Anica.

Moj će nam Nikola pomoći . . .

Gjukan.

Tvog će Nikolu danas uzeti u vojnike, pa šta ćeš onda? . . . Danas je vizitacija. Ako će koga, njega će uzeti. Ne fali mu telećak!

Anica *zamisli se malo.*

Gospodin bilježnik obeća mu, da će se za nj zauzeti.

Gjukan *porugljivo:*

Ala baš pravi, koji s Markom u jedan rog puše . . . Samo se ti nadaj! *(Čuje se podizanje zvoniti.)*

Anica.

Zvoni podizanje... zakasnit ću... S Bogom, dado!... *(Odlazi žurno.)*

Digitized by Google

Gjukan *viče za njom:*

Jesi l' čula, . . . budi pametna! *(Anica ne obazirući se podje pravcem k crkvi.)*

PRIZOR ČETVRTI.

MARKO, dolazeć sa strane zakrči joj put, ANICA, MEDENJAR.

Marko.

Stani malko, golubice! Ne ćeš dalje!

Anica *koketno:*

Moram se žuriti u crkvu, kume Marko.

Marko.

Puna je, ne može se unutra! . . . Jesi l' pila medice?

Anica.

Baš sam nakanila, jer već dugo žedjam.

Marko.

Ajde, liepa moja, da te ja počastim. Eno pod ovom šatrom bit će dobre medice, a ima i liepih medenjaka . . . Biraj si, što ti srdce želi . . . *(Stupi s Anicom pod šatru.)* Hej medenjaru, ded natoči jednu čašu medice, ali od najbolje.

Medenjar.

U mene nema loše . . . Sladja je od šećera . . . *(Natočiv čašu.)* Evo, pij, djevojko! . . . *(Anica pohotno izpije punu čašu.)* Je l' valja? . . .

Anica.

Baš je dobra! *(Tare si rubcem usta.)*

Medenjar.

Jošte jednu? . . .

*

Digitized by Google

Marko.

Toči samo! . . . Nuder, Anice!

Anica *izpije do polovice.*

Ne mogu više! . . .

Marko *medenjaru:*

A ti daj medenjaka . . . Samo da nisu stari . . .

Medenjar.

Kako stari, . . . evo još mirišu po medu . . . Što bi, curo, najvoljela? Hoćeš li toga katanu . . . Ili ovo veliko napirlitano srdce . . . Ni tvoje nije sladje od njega . . . Pa gle to ogledalce . . . Pogledaj se samo, kako si liepa. *(Anica se ogleda u kolaču i smieši se.)* Je l' de, da si liepa . . . Eto samoj ti se svidja . . . *(Medenjar slaže na papir medenjake.)*

Marko.

Složi samo, što više . . .

Medenjar *Anici:*

Gle, kako ti je dobar čiča Marko . . . Valjda si mu sinovka . . . *(Složi kolače.)*

Marko.

Sada kô sinovka, a do godine, kad opet razapneš šatru, što Bog da! *(Obuhvati Anicu oko pasa.)* Ajdemo, dušo!

Medenjar *kima glavom:*

To baš nije na sinovsku.

Anica *izvija se zagrljaju.*

Neka, čiča Marko, ako Boga znadeš . . . Vide li me drúge s tobom ovako, naopako sa mnom . . .

Digitized by Google

Marko.

Koga da se bojiš . . . Reci!

Anica.

Vidjet će nas, . . . a kad to sazna moj Nikola . . .

Marko *uleti joj u rieč.*

Tvoj Nikola? . . . Pa zašto baš t v o j? . . .

Anica.

Kako da ne znaš, . . . kada svi znadu . . . Ja sam već na pol izprošena.

Marko.

Ta dà, pravo si rekla na pol! . . . Al od jedne pole do druge može biti jako daleko! . . . Razumij me, Anice! *(Povuče je s sobom i maša joj se pasa, čemu se Anica donjekle opire.)* Da ti kažem! . . . Sada je Nikola valjda već uzet u vojnike . . . Dok je pod carskom puškom, ne možeš biti njegova . . .

Anica.

Čekat ću ga! . . .

Marko.

Hoćeš dà! . . . kad bih ja mirovao . . . Ali ja ti se evo Bogom kunem i svetom Trojicom, da ne ću mirovati, dok ne budeš mojom ženom . . .

Anica.

A ja ti opet velim, da ću čekati na nj . . .

Marko.

Pa šta ćeš dočekati . . . Vratit će se jedna fukara više u selo . . .

Anica.

Šta, Nikola da je fukara, koji ima toliko otčinstvo i materinstvo? . . .

Digitized by Google

Marko *opet se maša oko pasa.*

A šta ti znaš, janje moje... Ja to najbolje znadem... Al', manimo se toga... *(Maši se u džep od prsluka i izvuče gjerdan od tri niza dukata.)* Vidiš li to?...

Anica *zadivljeno gleda gjerdan; za se:*

Ala je krasan!

Marko.

Šta veliš?... Je li liep?...

Anica.

Baš gospodski!

Marko.

I ja mislim... *(Važe ga u ruci.)* Dao sam za nj agi Bešikiću tamo prieko trista forinti!... U svoj Posavini nema cure, koja nosi takav gjerdan...

Anica, *ne mogavši se svladati.*

Pa za koju si ga kupio?...

Marko *obuhvati ju oko pasa.*

Za te, dobro moje... Da mi kažeš: naniži one noćne zviezde na taj gjerdan, ja bi ih mislim, s neba pokidao i tebe okitio... A kamo li da ti ne dam to zlato, te dukate hladne... Ali će se oni ugrijati na tvojim njedrima, pa će se i tvoje hladno srdce utopliti za me? Je li, Anice, milovanje moje?... Hoćeš li taj gjerdan nositi danas o vratu...

Anica *brzo:*

Ne, za Boga!...

Marko.

Bojiš li se opet?...

Anica.

Bojim se,... sviet te ne voli;... umah bi se pročulo u svem selu.

Digitized by Google

Marko.

Šta je meni do sveg sela, samo ako si ti uza me . . . *(Odvuče ju izmedju šatra.)*

PRIZOR PETI.

BOŽO, MATO, IVAN, dobrzaju odmah za tim na pozornicu.

Božo.

Vidjeste li, braćo? . . .

Ivan.

Ma, kako ne, na žive ove oči.

Mato.

Premamit će ju, evo glave! . . .

Božo.

Siromah Nikola! . . . Nosi guju u njedrih . . .

Ivan.

Težko Anici, . . . ako on to dočuje . . .

Mato.

Kako ne će... Tà vodaju se po vašaru pred svima...

Božo.

Čujte, braćo! . . . Ne govorimo nikomu o svem tom, što smo vidjeli . . . Kažu li drugi Nikoli, neka! . . . Al za što da mi budemo prvi, koji ćemo ga za srdce ujesti . . .

Mato i Ivan.

Pravo reče, baja Božo!

Božo.

Al ta prkonjica, taj čiča Marko, pamtit će današnji dan . . . . *(Tare si dlanove.)* Danas me sve nekako srbe

Digitized by Google

dlanovi, moglo bi do svašta doći, ako se gdje s njime opet sastanemo . . . Je l' de, braćo, . . . Vi me razumijete? . . .

Mato i Ivan.

Nemaj brige! . . . *(Rukuju se.)*

PRIZOR ŠESTI.

JELICA, LUKRA, STANA. Predjašnji.

Jelica.

Što stadoste ovdje, pa ne idete za čudom? . . .

Božo.

Što se dogodi? . . .

Lukra.

Anica se objesila . . .

Božo, Ivan i **Mato** *uplašeno:*

Anica? . . . tà nije moguće . . .

Lukra.

Duše mi, tako je . . . Objesila se za tri niza dukata Marku oko vrata . . .

Božo.

Ajd' do vraga! . . . Umalo da se nisam prepao . . .

Jelica *Boži:*

Pa to je tebi ništa? . . .

Božo.

Ništa . . . Zar vi ne poznajete Anice?

Stana.

Pravo kažeš, baja . . . Da je tu trgovac Pero, ona bi s njim isto učinila.

Digitized by Google

Mato.

A vi ne bi? . . .

Ivan.

Niste ništa bolje od Anice . . . Kad bane u selo trgovac Pero . . . vi nas ni ne gledate . . .

Božo.

Čujte li me, cure! . . . Da ne lažete? . . .

Sve tri.

Kunemo se! . . .

Lukra.

Ovi čas vidjesmo pod starim briestom tik vašarišta, kako joj je sapeo oko vrata gjerdan od tri niza dukata, . . . ona se tobož nećkala, . . . al ju on privuče k sebi i ona, kako već znade . . . omahnula rukom oko njegova ramena . . .

Jelica.

Gotov pazar! . . .

Stana.

A kapara dukati . . .

Božo *jedito:*

Ala ste otrovna jezika, kao ljutice zmije . . . *(Djevojkam:)* Čujte me, djevojke! Anica je vaša drugarica . . . Bila taka, il' onaka . . . . svejedno . . . ona je vjerenica Nikolina, glavnoga mi prijatelja . . . Hoćete li, da ga na smrt razžalite? . . . Što ste vidjele, . . . čuvajte za se . . . i ne govorite nikomu ništa . . .

Lukra.

Što hasni, ako ne ćemo mi govoriti . . . govorit će sav drugi sviet, koji je to gledao . . .

Stana.

I Marica je vidjela.

Digitized by Google

Jelica.

Ostavit će Anica Nikolu!... Vidjet ćete! *(Čuje se zvonce iz crkvice, zatim orgulje uz koje sviet izlazeći pjeva Marijansku pjesmu: „Marijo, ti mila ljubice i t. d.“)* Gle! vraća se procesija iz Retkovca . . . Ajdemo i mi, drûge!

Lukra i Stana.

Ajdmo, ajdmo! *(Odjure sve tri i pridruže se procesiji. Preko pozornice ide pjevajući procesija Retkovčana. Napried nosi jedan momak krst, ovjenčan cvićem i dugim šarenim otarkom, a za tim idu ženska djeca, odrasle djevojke, starije ženske, napokon nekoliko mužkaraca i mužke djece. Medju djevojkami idu Marica i Anica skupa. Sviet gleda procesiju sokrivene glave.)*

Mato *Boži:*

Gle, Anice!

Ivan.

U jedanput bogomoljka?

Božo.

Stanite malo! *(Poskoči k procesiji, uhvati Anicu za ruku i povuče ju sa sobom iz reda.)*

Anica *u smetnji:*

Što je, Božo?

Božo *strogo:*

Kakva posla imaš ti ovdje?!

Anica.

Idem s drugima . . .

Božo *kao gore.*

Nisi vriedna, da stupaš za onim svetim razpelom.

Anica.

Baja Božo!

Digitized by Google

Božo.

Gdje ti je Markov gjerdan? . . .

Anica *u velikoj smetnji.*

Gjerdan, kakav gjerdan? . . .

Božo.

Onaj od tri niza dukata . . .

Anica *kao gore.*

Ne znam ja ni za kaki gjerdan . . .

Božo *oštro:*

Lažeš! Vidjeli su drugi . . . kako ti ga je onaj lopov sapeo oko vrata.

Anica *kao gore.*

Velim ti, da nemam gjerdana . . . *(Razdrlji svilenu maramu na njedrih.)* Evo gledaj! . . . Gdje je tu gjerdan? . . .

Božo.

Al cure rekoše, da su vidjele na žive oči . . . Kažu, da je i Marica vidjela . . .

Anica.

Eto, kako mogu osuditi prava, zdrava čovjeka . . . Istina, čiča Marko nudio mi je taj gjerdan i koješta drugo, al ja sam odbila sve njegove ponude . . .

Božo.

Sreća tvoja! . . . jer znaj, da će Nikola još danas sve dočuti . . . Drugi sviet ne zna, da si odbila Marka, pa šta ćeš onda . . .

Anica.

Nikola će vjerovati, kad mu kažem . . .

Digitized by Google

Božo.

Siromah Nikola! . . . Nisi vriedna, da te njegova ljubav grije . . . . Gdje ti je lice, kad se možeš vodati s onom rdjom po vašaru? . . .

Anica.

Nemoj tako, Božo, ako Boga znadeš! . . . Na silu me je sobom vukao . . .

Božo.

Mani se! . . . Znamo mi tebe! . . . Samo ti velim: čuvaj se ti Marka, jer bi mogla nagrajsati. *(Ode ljutito pravcem, kud je otišla procesija, za kojom su Ivan i Mato pošli bili.)*

PRIZOR SEDMI.

ANICA sama.

Anica.

Sve znadu! . . . I za taj nesretni gjerdan! Odmah sam se bojala, da ne će tko opaziti, kako mi ga Marko sapinje oko vrata . . . Nu ja sam ga namah skinula i u prsluk djela . . . *(Pipa.)* Evo ga! . . . A morala sam slagati, da ga nisam primila, jer bi bilo bruke i sramote . . . . *(Uhvati se za čelo.)* Uh, ala sam uzbudjena i tjeskobna! . . . Čini mi se, kao da čujem muklu tutnjavinu groma iz daleka, za kojom će doći oluja i sasuti se na me . . . Nije pravo, što sam uradila . . . Gotovo se već kajem za nepromišljeni čin . . . Na pol sam obećala Marku, da ću za nj poći, ako Nikolu uzmu u vojnike . . . Al što onda, ako ga ne uzmu, sve da je kremenjak . . . I to bi se moglo dogoditi . . . Ah, težko li mi je na duši u jedanput . . . Nikad mi ovako još ne bijaše, što pamtim . . .

Digitized by Google

PRIZOR OSMI.

MARICA dodje žurno izmedju šatra te ravno poteče k Anici.

ANICA.

Marica.

Gdje si, svuda te tražim . . . Sva sam u brizi za te.

Anica.

Zašto u brizi!

Marica.

Što bijaše ono s tobom i bajom Božom? . . . Ti si i sad još sva uzbudjena i nemirna . . . Kazuj, što je bilo? . . .

Anica.

Ništa, ne pitaj me! . . .

Marica.

Moram da te pitam! . . . Ja slutim, što je bilo . . . Ne taji ništa preda mnom; i ja sam sve vidjela i sve znam . . .

Anica.

Pa kad znaš, što me pitaš, šta me mučiš onda . . . . Voljela bi, da me se svi kanite, da sav sviet za me ne pita, nit se brine za me . . .

Marica.

Anice, Anice! . . . Ne valja što radiš . . . Srdce mi se prelomilo, kad vidjeh, što si učinila . . . Juda je prodao svoga meštra za trideset srebrenjaka, a ti svoga Nikolu za tri niza dukata . . . Pa komu! . . . Onomu čovjeku, koga sve selo mrzi i bježi, koji munta svoju rodjenu krv i kupuje sam njihovu sirotinju, koji je tebe i tvoga otca upropastio. *(Energično:)* Gdje ti je taj prokleti gjerdan? . . .

Anica *u velikoj smetnji.*

Nemam ga . . .

Digitized by Google

Marica.

Nemaš? . . . Pa što si uradila s njime.

Anica.

Vratila sam ga Marku . . .

Marica *motri ju.*

Kad bi to istina bila . . .

Anica.

Istina je . . .

Marica.

Zakuni se! . . . Dà, zakuni se svetom Bogorodicom, da si vratila dukate . . .

Anica *okosito:*

A na koga to spada? . . . Šta se toliko brineš za me . . .

Marica.

Kako da se ne brinem! . . . Žao mi je tebe, al me još više . . . *(zateže)* srdce boli, kad pomislim na . . .

Anica.

Na Nikolu, je l' . . .

Marica.

Zašto da tajim? . . . Nikola bijaše prvi i posljednji, koga sam svom dušom zavoljela . . . Dvie tri godine drugovasmo kao bratac i sestrica, a ja bijah sva sretna od svoje ljubavi. Da li je i on mene ljubio onako, kô što ja njega, ne znam . . . Al to znam, a zna sve selo, da me je od svih vas najviše pazio . . . Ako je bila moba, ja sam pred njim žela, a on snoplje za mnom vezao; ako smo kukuruz okapali, naše motike zvečale su jedna do druge; ako je bilo kolo, uviek se je samo do mene u nj hvatao . . .

Digitized by Google

(Uzdišuć.) Tako je bilo, ali u jedanput on se odbio od mene . . . Nit bijah kriva, nit dužna . . . Zagledao se u te i poludio za tobom . . . Bog te je stvorio ljepšom od svih nas i to tvoje lice i te oči tvoje premamiše moje milovanje . . . Ja sam ga pregorjela, ali ga zaboravit ne mogu . . . Sretna sam, ako vidim, da je on sretan, makar i s drugom, a srdce bi mi se otrovalo jadom, kad bih vidjela, da je nesretan . . . On te ljubi, Anice, vjeruješ li? . . .

Anica *nešto uzdrmana:*

Vjerujem, kako da ne vjerujem . . .

Marica.

Tá ljubav sva je njegova sreća i život, a pomisli, šta bi počeo jadan, znajući, da ga izdaješ, da si mu nevjerna . . .

Anica.

Sve je tako, kô što veliš, ali ti ne znaš sve. Za osam dana moramo seliti iz kuće . . . a moj otac mi kaže, da ću ja biti kriva, ako spane na prosjački štap. Marko mu obećaje, da će ga ostaviti, gdje je, podjem li za njega, a otac mi ne da mira i vasdan me nagovara . . . Težko li ti je meni, — ne znam ni sama, što bih učinila . . . Ipak je otac — otac . . .

Marica.

Istina je, Anice, znamo mi i za taj račun Markov. Lukav je on. On vam prieti, premda dobro znade, da mi drugi ne bi pod živu glavu dopustili, da vas dvoje stradate . . . Ja sam već govorila o tom s Božom . . . Uzmu li Nikolu u vojnike, ti ćeš se k nama u kuću preseliti, a tvoj dada dobit će selsku poljariju, koja mnogo nosi.

Anica.

Ah, dobri ste, kao dobar dan . . .

Digitized by Google

Marica *zakrči joj rieč:*

Kani se samo Marka, jer će on biti tvoja i Nikolina nesreća . . . Vrati mu odmah ono prokleto zlato . . .

Anica *nesigurno:*

Tà rekoh ti, da sam već vratila . . .

Marica *oštro ju motreći:*

Nisi! . . .

PRIZOR DEVETI.

Predjašnji, NIKOLA ozbiljna lica, prate ga BOŽO, MATO i IVAN.

Nikola.

Dobar dan, Anice! . . . dobar dan Marice . . .

Marica *sva zabrinuto:*

Šta je s tobom, Nikola, govori, ako Boga znadeš! . . .

Anica *nesigurno i skoro bezčuvstveno motri ga, al ništa ne govori.*

Nikola.

Uzeše me . . . Za šest nedjelja morat ću u Osiek . . .

Marica.

Jao Isukrste! . . . Jadni moj Nikola! *(Plače.)*

Mato *Ivanu:*

Gle Marica plače, a ona tamo *(pokazuje Anicu)* kao od kamena.

Božo.

Pa što je za to, ako ide u Osiek, ne ide na šanac na robiju, već da pošteno cara služi. Pa onda . . . vratit će se Nikola medju nas najkasnije o uzkrsu . . .

Digitized by Google

Ivan.

Dat će mu dopust, kô i drugim vojnikom.

Mato.

Dotle će biti i kapralj . . .

Božo.

Eh, ta nije baš najgore u soldačiji . . .

Nikola.

Sve bih ja to lako podnosio, da mi nije ove sirote *(uhvati s velikom sućuti Anicu za ruku, koja stoji oborenih očiju i snuždena na oko)* i njezina starca otca . . . Oženit se sada ne mogu, a oni će ostati sami bez krova i bez išta svoga . . .

Ivan *Mati:*

Gle kako se za nju brine, a ona . . .

Božo.

Nemaj brige rad Anice . . . Ona će, kako ti rekoh, preselit se k nama, a Gjukan će dobiti poljariju . . . Bit će mu bolje, nego do sada . . .

Nikola.

Hvala Bogu, da imam vas, tebe i Maricu. To mi je sva utjeha . . . U vas joj ne može da bude zlo. Pazite mi samo na nju, a ti se, Anice, pametno vladaj i poštuj svoje dobrotvore. Strpi se ove tri godine . . . Proći će i to vrieme, da ne ćemo ni znati kako, a onda će doći sunce i pred naša vrata . . . *(Ogrli ju.)*

PRIZOR DESETI.

Predjašnji. Dolazi više momaka tamburajući, a za njimi djevojke, idući ogrljene.

Ivan.

Eto tamburaša, sad će biti kola . . .

Digitized by Google

Mato.

Ajde Nikola, da razbiješ tugu . . .

Nikola.

Ne da mi se danas . . .

Božo.

Man'te se Nikole danas! . . .

Prvi momak *prolazeć stane i prestane tamburati.*

Kako je prošlo, Nikola?

Nikola.

Božja volja!

Drugi momak.

Uzeli te? . . .

Nikola.

Uzeli mene i još trojicu iz našeg sela: Gjuru Berića, Stipu Kolarca i Blagoju Rosuljića . . .

Treći momak.

Žalostna vam majka! . . .

Božo.

Doći će i na vas red do godine!

Prvi momak.

Do godine može se svašta dogoditi . . .

Ivan.

Budalo! . . . valjda ne će tebi za volju carstvo propasti . . . a znaš, da dok je carstva, treba uviek i vojske . . .

Prvi momak.

Al ako se utopim, il gdje skrham vrat, onda s Bogom

Digitized by Google

tagljik!* *(Momci se smiju i odilaze pjevajući: „Ej Županjo, mali Carigrade, u tebi se štelovala vojska“ i t. d.)*

Ivan.

Ajdmo za njima . . . Dodje li nam ćef, možemo se i mi uhvatiti u kolo . . .

Mato.

Ajdemo, ne marim!

Božo.

Hoćemo l' i mi, Nikola? . . .

Nikola.

Meni je pravo. *(Kreće za drugimi, držeći Anicu za ruku.)*

Prvi momak.

Evo nas kod Gjukana! . . . Imaš li piva, čiča Gjukane? . . .

Gjukan.

Jok! . . . a šta će vam pivo?

Drugi momak.

Da se razgalimo . . .

Gjukan.

I rakija je dobra za to . . .

Treći momak.

Pa daj rakije . . .

Prvi momak.

Bar se čovjek brže ugrije . . .

Drugi momak.

A manje plati! . . .

---

* Tauglich!

Digitized by Google

Treći momak.

A tko će platiti?... Ja nemam ni pare... Posljednje dvie krajcare dao sam u zvonarevu klepku. *(Smiju se.)*

Drugi momak.

Dat će nam čika Gjukan na vjeresiju...

Gjukan *dvoreć ih rakijom.*

Boga mi ne će... Tko na vjeresiju daje, taj sije novac i može čekati do žetve... a ja ne mogu nikoga da čekam... Ta sami znate!...

Prvi momak.

Ta šalimo se mi! Evo ja ću da platim tu mrvu rakije... Jučer sam uhvatio komšijinu kravu u našem bostanu, pa se nagodismo za jednu forintu... Njemu krava i kupus, što ga je pojela, a meni forinta... Pijmo, braćo! *(Kucaju se.)*

Drugi momak.

Evala ti, baja!... Dao Bog, te se još čestoput navraćala komšijina krava u tvoj kupus!... *(Smiju se i piju. Tamburaši udese kolsku pjesmu. Momci se uhvate oko ramena i zaigravaju se, pjevajući.* Dok pjevaju dolazi puk sa više strana, medju ostalimi: Lukra, Jelica, Stana i Ruža. Marko se takodjer približi i s djavolskim smieškom na licu motri Nikolu i Anicu. Nikola ovda onda biesnim pogledom ošine Marka.)*

Marko *za se:*

Eno ih skupa!... Drže se za ruke... Neka, neka!... Ne će dugo trajati...

Nikola *Anici:*

Vidiš li onoga lopova, kako nas podrugljivo motri?...

---

* Pjesma ta može se po volji umetnuti.

Digitized by Google

Anica *čineći se nevještom.*

Koga to, miljeni?

Nikola.

Tà moga otčuha . . . Uh, zadavio bi ga! . . .

Anica.

Umiri se za Boga! . . .

Nikola.

Dà, dà, umirit ću se . . . Nema sviet krivo, kad kaže, da on vreba na te . . . Svemu je on kriv . . .

Anica.

Sviet svašta govori, al ti ne vjeruj . . .

Nikola.

Vidjet ću, kad se vratim kući poslije tri godine, . . . šta li ću naći . . . Uh, poludio bih, kad pomislim na to!

Anica *za se:*

Sumnja! . . . Da mu nije već tko šta kazao . . . *(Glasno.)* Jao meni, kad tako o meni sudiš . . . Nije l' ti dosta, da sam i onako nesretna, gotova prosjakinja . . .

Nikola *umekšan.*

Prosti mi! . . . Znaš, kako mi je . . . Ne znam ni sam, što govorim . . . Samo ti velim i zaklinjem te: čuvaj se Marka, kao same sotone.

Marko *preda se:*

Evo glave, ako ne govore o meni! . . . Onaj me deran svaki čas mjeri goropadnim pogledom . . . Gle ga samo! *(U to su djevojke sastavile polukolo s prednjačicom, koja vodi. U kolu su takodjer Lukra, Jelica, Stana i Ruža. Tamburaši udaraju.)*

Digitized by Google

Prednjačica zapjeva:

„Hvalim Bogu svu godinu dana,
Da ja imam mlada milovana,

Lukra *prihvaća:*

Ne bih starca ni za tovar zlata,
Kamo li bi za gjerdan dukata.

Anica *za se:*

Naopako, to mene ide!

Prednjačica:

Naša druga drugačije sudi,
Ona prima, što joj starac nudi . . .

Marica *tiho Boži:*

Čuješ li, baja, to Anicu šibaju.

Božo *tiho Marici:*

I meni se čini . . . Da čujemo . . .

Lukra.

Primila je tri niza dukata,
Savila mu ruke oko vrata.“

(Obći smieh i povici: evala!)

Nikola *trgne se slutnjom prožežen; Boži:*

Koju to ide, što cure sad pjevaju? . . .

Božo *slegne rameni.*

Ne znam.

Glas iz hrpe.

Anice, kamo si djela Markov gjerdan? . . . *(Smieh u svjetini.)*

Nikola *silno uzbudjen:*

Anice! . . . tako ti neba i zemlje, zar to tebe u kolu ruže? . . . Što je s tim gjerdanom . . .

Digitized by Google

Božo.

Umiri se! . . . Lude cure mislile su, da su nešto vidjele, a sve je laž . . . *(Momci i djevojke kupe se oko Nikole, Anice, Bože i Marice.)*

Nikola.

Al što je laž? . . . Čuo sam nešto o Markovu gjerdanu . . . *(Anici strogo:)* Gdje je taj gjerdan?

Božo.

Ne će biti istina . . .

Marica *Nikoli:*

Ajdmo odtuda, Nikola . . . Ja ću ti istinu kazati . . .

Nikola *jarostan:*

Ne, ja tu ostajem, dok sve saznam! *(Biesno priskoči Lukri i pograbi ju za ruku.)* Ha, ti si pjevala, da je primila tri niza dukata . . . Govori, je li to istina . . .

Lukra.

Vidjela sam na ove moje oči, kako joj je sapeo gjerdan oko vrata . . .

Nikola.

Tko, komu? . . .

Lukra.

Čiča Marko Anici . . . Mora da ga ima i sada uza se . . .

Anica.

Lažeš . . . *(Razdrlji mahramu.)* Evo gledaj . . .

Lukra

pokuca joj rukom po prsluku, dukati zazveče.

Ha, čujete li zveku zlata? . . . *(Priskoči k Anici i u tinji čas izvadi joj iz prsluka gjerdan.)* Lažem li, a šta je to? . . .

Digitized by Google

Anica *pokrije lice rukama.*

Jao meni!

Nikola.

Isukrste sveti! . . .

Momci.

Sad će biti svašta! . . .

Marica *vuče Anicu za sobom.*

Bježi nesretnice, ili će te ubiti.

Anica.

Ne marim sad, nek me slobodno ubije.

Marica.

Bježi! (*Odvuče ju s sobom.*)

Nikola *u najvećoj uzbudjenosti.*

Ha, ti zmijo, koju sam u njedrih nosio!... ti himbenice kleta, koja si mi srdce otrovala . . . Gdje si, gdje si, (*suče rukave i raztiskuje svjetinu*) da ti ovima noktima izkopam zmijsko srdce iz njedara . . .

Božo, Mato i **Ivan** *zaustavljaju ga silom.*

Božo.

Budi pametan! . . . Anica je utekla . . .

Nikola.

Utekla, dakle utekla . . . pa da nije kriva? . . . Pravedan ne bježi, već stoji na mjestu, da mu sude . . . Aoh, Bože, čim sam to zaslužio?! . . .

Mato.

Šta ćeš, moj Nikola . . . Nije ni ona toliko kriva, koliko ona hrdja, onaj tvoj otčuh . . . On je zaokupio

Digitized by Google

djevojku, pa je li čudo . . . Znaš, kako su sve naše cure lakome na zlato . . .

PRIZOR JEDANAESTI.

Predjašnji i MARKO.

Marko *stupi napried, drzko:*

Tu je negdje moj gjerdan . . . (*Spazi, da ga Lukra ima u rukû i segne za njim.*) Amo ga daj!

Nikola *turne ga natrag.*

Natrag, sotono! Taj će gjerdan doći pred sud, gdje ćeš si prati nepošteno tvoje lice . . . Al što velim lice! zar ima lica u tebe, izrode ljudski, . . . kad možeš medju nas doći poslije toga, što se je sad tu dogodilo . . .

Marko *prieteć batinom.*

Jezik za zube, derane, ili ću ti pokazati, kako se ima otčuh poštivati . . .

Nikola.

Otčuh! . . . Jezik ti usahnuo! Po čem si bio moj otčuh! . . . Jesi li me hranio, odievao i uzgajao? . . . Trošio si samo novce moje i materine i potračio polovicu moje sirotinje . . . Pa ti hoćeš, da te zovem otčuhom, ti hrdjo, krvopijo selska . . .

Marko *zamahne štapom.*

Tako mi Boga, ja ću . . . (*U taj par skoči Nikola na nj, otme mu batinu i pograbi ga za prsa.*)

Nikola.

Otale, lopove! . . . Nema ti mjesta medju poštenim ljudma! . . . (*Obća graja.*)

Ženski glas.

Evo oružnici! . . . Bježmo, drûge! (*Ženske se razliećи na sve strane.*)

Digitized by Google

Momci *viču:*

Otale, otale! *(Božo, Ivan i Mato pristupe najbliže uz Nikolu, koji Marka potiskuje s pozornice.)*

PRIZOR DVANAESTI.

Predjašnji i dva oružnika.

Oružnik.

Mir, u ime zakona! *(Graja se stiša. Nikola izpusti Marka, koji je vas uzplahiren.)* Tko je zametnuo svadju?

Marko.

Moj dobri pastorak! Evo gledajte sami, taj čas me je izpustio . . .

Momci *viču:*

Nije istina . . . Marko je prvi navalio . . .

Oružnik *Nikoli:*

Kako si mogao otčuha napasti?

Nikola.

To ćete čuti pred občinom.

Oružnik.

Ti si uapšen! Naprijed u ime zakona!

Momci.

Idemo svi . . . svi smo jednako krivi . . .

Oružnici *svjetini:*

Mir! Napried!

(Velika graja. Zastor pada.)

Digitized by Google

ČIN TREĆI.

Isto selo. Više prama zadku oveća kuća, na kojoj se vidi hrvatski grb s napisom: „Občinski ured". Pred uredom je namješten odulji stol, a do stola klupe s obiju strana. U sredini občinske kuće oveća vrata.

PRIZOR PRVI.

BARIŠA, zatim djed MIŠO.

Bariša

izlazi iz ureda niz stube, pa sjedne zlovoljno na klupu i stane si puniti lulu.

Naopako s tim našim bilježnikom, kad zna, da ima doći predstojnik . . . Ništa mu nije pravo, a što uradim, ne valja . . . Jutros me je već bar desetputa pošteno izpsovao i opsovao . . . Neka, neka! . . . Dok samo dodje predstojnik, bit će i njemu vruće, kao što je sad meni. (*Pali si lulu i zadimi.*)

Djed Mišo.

Dobar dan, Bariša!

Bariša.

Bog dao . . .

Djed Mišo.

Danas treba da bude vieće . . . svi smo viećnici pozvani.

Digitized by Google

Bariša.

Tako je predstojnik naredio . . .

Djed Mišo.

A šta li će biti? . . .

Bariša.

Znam ja; . . . jedno vieće, kô i drugo . . . Trla baba lan, da joj prodje dan,

Djed Mišo.

Eh, šta ćeš, dragoviću moj, u kotaru i obćini uviek posla dosta . . . A sadanji predstojnik, duša valja, čini se da je valjan i razuman čovjek . . . Svaki čas prigleda našim obćinskim poslovom i djavo bi ga znao, on ti sve pamti i sve znade . . .

Bariša.

Da, da . . . Odkad je ono prije tri godine predjašnji naš bilježnik pronevjerio dvie hiljade naše porcije, od onda pazi kotar na prste našoj obćinskoj gospodi . . . Svaki čas dolaze iznenada, zagledaju u teftere* i broje novce . . .

Djed Mišo.

I pravo je tako . . . Bar vidi puk, da se pazi na njegovo dobro . . . Ima li već koga u viećnici? . . .

Bariša.

Ni duše, . . sam bilježnik, koji nešto tamo drlja . . Ti si prvi uranio . . .

Djed Mišo.

A šta ćeš, kad nemam drugog posla . . . Za rad nisam, a u vieću sjedit ću, ako ćeš od jutra do noći.

---

* Zapisnike.

Digitized by Google

PRIZOR DRUGI.

NIKOLA, prelazi preko ulice i predjašnji.

Bariša *dovikuje:*

Kamo, Nikola?

Nikola.

Idem Boži . . . Je l' došo predstojnik?

Bariša.

Nije, al skoro će . . . Neka da zakasniš!

Nikola.

Nemaj brige. *(Ide i zamakne u Božinu kuću.)*

PRIZOR TREĆI.

Predjašnji bez NIKOLE.

Bariša.

I njega je kotar naredio za danas ovamo . . . Ima nekaku pravdu s čičom Markom . . .

Djed Mišo.

Čuo sam nešto, . . . pa što je bilo?

Bariša.

Sjećaš li se one galame na proštenju . . .

Djed Mišo.

Kako ne . . . i ja sam bio tamo . . .

Bariša.

E, pa gledaj! . . . Svatko je mislio, da će se Nikola opametiti i kaniti se Anice, a kad tamo, on se već drugi dan izmirio s njome . . .

Djed Mišo.

Občinila ga . . .

Digitized by Google

Bariša.

Sviet i to govori . . . U Anice je pogled, komu ne možeš odoljeti . . . Ima čarolija, ja vjerujem u to . . .

Djed Mišo *ravnodušno.*

Ima, ima! . . . Pa što onda?

Bariša.

Šta onda? . . . Čuo si valjda, što se je sbilo poslije one svadje rad gjerdana, kada se je Nikola spopao u koštac sa svojim otčuhom . . . Mi smo svi mislili, da će Nikola zlo proći . . . Dodje ti stvar pred kotar, a predstojnik, — valja mu pamet — baš mudro svakomu dosudi. I Nikola i Marko dobiše ukor . . .

Djed Mišo.

Koji je to belaj?

Bariša.

Ta valjda znaš, ako te tko kara . . . pa ti veli: nisi pravo radio, sram te bilo! . . .

Djed Mišo *više:*

Pa to da je kazna . . .? U moje vrieme, dok je sablja ovdje gospodovala, znalo se je samo za batine . . . Jedna batina, dragoviću moj, više vriedi nego stotinu ukora . . .

Bilježnik *iznutra iz občinske kuće.*

Tko to viče? . . .

Djed Mišo.

Do biesa! . . .

Bariša *skočiv na noge.*

Djed Miša, gospodine bilježniče!

Bilježnik *iznutra.*

Valjda se napio rakije, kad tako ludo bunca! . . . Deder mu reci, da drži jezik za zubima . . .

Digitized by Google

Djed Mišo *viče:*

Hvala im, gospodine! . . . Ne bilo zamjere! . . . *(Bariši tiho:)* Alaj ima dugačke uši tvoj bilježnik . . . Čuo nas je čak iz svoje sobe . . . Odmaknimo se! . . . Pa onda, . . . gdje si ono prestao . . .?

Bariša.

Rekoh ti: predstojnik — valja mu pamet —

Djed Mišo *više opet:*

Pa to se zna, našemu predstojniku nema para u svem carstvu . . .

Bariša.

Ne zjaj! . . . Već slušaj, ako te je volja . . . Naš predstojnik ukorio Nikolu, da je daleko zabrazdio . . . Pomisli, pastorak napao otčuha, a otčuh je ipak otčuh, i mjesto otca . . .

Djed Mišo.

Dà, dà, — ali Marko je lopov, pa lopov . . .

Bariša.

Pa to mu je i u kotaru rečeno . . . Ala ga je prorešetao predstojnik rad njegova gjerdana . . . Reko mu je, da bi bolje uradio, da nosi u za se patrice (čislo), nego zlatne gjerdane, kojimi zavadja mlade djevojke . . .

Djed Mišo *više:*

Cvala mu usta! . . .

Bariša *poklopi mu šakom usta.*

A tvoja se zabušila! . . . Hoćeš li, da te notaruš u buvaru odpremi . . .

Djed Mišo.

Pa onda? . . .

Digitized by Google

Bariša.

Šta pa onda! . . . Onda su svi rekli, da je gospodin predstojnik i jednom i drugom pravo sudio . . .

Djed Mišo.

I nikom ništa?

Bariša.

Svakomu ukor . . .

Djed Mišo.

Na zdravlje!

Bilježnik *iznutra.*

Ej, Bariša!

Bariša.

Zapoviedate, gospodine!

Djed Mišo *više prama prozoru:*

Ma, oprostite, gospodine, nisam zlo mislio . . .

Bilježnik.

A tko tebe šta pita, stara budalo? . . .

Djed Mišo.

Hvala Bogu!

Bilježnik *nastavlja:*

Ima li šta viećnika na okupu? . . .

Bariša *stane pod prozor i više unutra:*

Nikoga osim djeda Miše . . .

Bilježnik.

Jesi li ih sve pozvao? . . .

Bariša.

Sve do posljednjega . . .

Digitized by Google

Bilježnik.

Jesi l' i stranke naredio? . . .

Bariša.

Jesam, gospodine!

Bilježnik.

Pa? . . .

Bariša.

Još nikoga nema . . . Samo je Nikola prošao ovuda i rekô, da će namah doći . . .

Bilježnik *pojavi se na prozoru.*

Djed Mišo neka skoči po viećnike . . . Tu samo ćereta s tobom i buni me u poslu . . . bolje, da ide od kuće do kuće . . .

Djed Mišo.

Pa idem, gospodine! . . . Ne zamjerite, molim Vas!

Bilježnik *zlovoljno:*

Ajd do vraga! *(Ode od prozora.)*

Djed Mišo *odilazeći.*

I od vraga! *(Stane, kao da čeka na Barišu.)*

Bariša.

Što si stao? . . . Idi!

Djed Mišo.

Samo da mi još nešto kažeš . . .

Bariša.

Kad se vratiš . .

Djed Mišo.

Rad šta se parbe Marko i Nikola? . . . Samo to mi kaži! . . .

Digitized by Google

Bariša *zlovoljno:*

Šta ja znam . . . Čut ćeš, kad predstojnik dodje . . .

Djed Mišo.

Tko će znati, ako ne ti? . . . Ti si naš seoski bubnjar, koji mora da sve znade . . .

Bilježnik *iznutra.*

Bariša, ej Bariša!

Bariša *skoči pod prozor.*

Evo me, gospodine! . . .

Djed Mišo *odlazi brzo.*

U zdravlju, dok se vidimo!

Bilježnik.

Čim zapaziš predstojnikova kola, javi mi! . .

Bariša.

Nemajte brige, gospodine! . . .

PRIZOR ČETVRTI.

BARIŠA sâm

Bariša.

Daj to, daj ovo, daj ono . . Uf! . . . Poludio bi čovjek, da ne mora služiti . . . Od rana jutra do mrkloga mraka slušaš samo zapovied, a kad se kući vratim, onda me zaokupi žena: ovo, pa ono, gdje si tako dugo bio, ja te čekam vas dan božji, a ti negdje u krčmi piješ mukte, ili si u švaljerke . . . Pa tako nikada mira, ni pokoja! . . . Težka li je služba občinskog pandura! . . . Sve carstvo sleglo se na njegova ledja . . . što ne može nitko da opravi, mora občinski pandur, . . . kamo ne možeš nikoga drugoga

Digitized by Google

poslati, valja da ide občinski pandur. Zamjeri se jednom, drugom i trećem, — kumu, stricu i rodjenom bratu, sve to mora da bude službe radi. Pa ipak, koliko ima budala, koji mi zavidjaju taj težki krušac . . . *(Sjedne i češe se poviš koljena, pa gledajuć niz ulicu, pjevuca tiho: „Sve su dike u kolu, samo moja nije“.)*

PRIZOR PETI.

GJUKAN dolazi s ANICOM i BARIŠA.

Gjukan.

Dobar dan, Bariša! . . .

Bariša.

Bog dao! *(Namiešta šešir na glavi.)*

Gjukan.

Nikom bolje, neg tebi, već u jutro pjevaš . . .

Bariša.

Sve na tašte . . .

Gjukan.

Idi ne laži . . .

Bariša.

Duše mi! . . . nisam ni dospio da založim mrvu kruha . . . Već od rana jutra lunjam po selu i naredjujem ljude . . . Vražja je to služba . . .

Gjukan *izvadi tikvicu rakije iz torbe.*

Evo, gucni malko, to će te okriepiti . . .

Anica.

Pa evo biele pogače *(razmota rubac i pruži Bariši)*, sama sam ju miesila i pekla. Vidjet ćeš, kako je dobra! . . .

*

Digitized by Google

Bariša *pogladi Anicu po licu.*

Hvala ti, srdašce, iz tvoje ruke i med je sladak . . . *(Nagne tikvicu na usta i pije.)* Aha, baš grije . . . Valja ti pamet, Gjukane! . . . Ti, kad k uredu, uviek nešta sobom poneseš . . .

Gjukan.

Takav je moj stari adet . . . Ne idi nikad prazan k gospodi! govorio je uviek pokojni moj dàda . . .

Bariša.

E, pa tako je! . . . Samo sada nitko već ne mari za taj adet . . . *(Odlomi komad pogače i zagrize, ostalo vrati Anici.)*

Gjukan.

A što nas narediše ovamo, mene i Anicu? . . .

Bariša.

Da ti pravo kažem, ne znam, a ne zna ni bilježnik . . . Došla je taka zapovied od kotara . . .

Gjukan.

Gle! . . . Onda nas predstojnik preda se zove.

Bariša.

Tko drugi? . . . Nikola je bio nedavno u kotaru . . .

Gjukan.

Bio je tamo, da tuži Marka . . .

Bariša.

Kako ne će, kad mu otima njegovo . . .

Gjukan.

A Marko opet veli, da je njegovo.

Digitized by Google

Bariša.

Idi, ne luduj, baš kao i moje . . .

Gjukan.

Veli, da ima pisma, iz kojih će se to vidjeti . . .

Bariša.

Pa će se vidjeti . . . Predstojnik će već znati, što je u tih pismih.

Gjukan.

Tko bi više od mene volio, da Nikola ima pravo . . . Ja bih bar s Anicom liepo živio na njegovih stanovih, dok se ne povrati iz vojničtva . . . Onda bi se njih dvoje uzelo, a ja ostao uza njih, pa opet dobro . . .

Bariša.

Al ne da Marko . . . On vas iztjera liepo iz Nikolinih stanova i reče, da je sve njegovo . . . Velik je to siledžija . . .

Gjukan.

E dà, a u drugu ruku čini se opet, da nam je dobar . . . Dopustio nam, da se opet vratimo u našu kuću. koju je na munti dobio . . . Eh, sad neka ga djavo razumije! Jednom rukom te bije, a drugom miluje.

Bariša.

Zna Marko, što radi . . . Je li, Anice? . . .

Anica *prpošno:*

Ajde, prodji me se!

Bariša.

Evo glave, ako te ne premami . . . Žalim siromaka Nikolu, što se toliko upinje i jagmi za tobom . . .

Digitized by Google

Gjukan.

Valjan momak . . . što je pravo, pravo! . . .

Bariša.

A misliš li, Gjukane, da će Anica čekati na nj tri godine, dok cara smiri? . . .

Anica.

Pa hoću, ako je tako sudjeno . . .

Gjukan.

Nek bude, što je komu sudjeno, i ja velim . . .

Bariša.

A ja sve mislim, da je sudjeno, da će ju Marko premamiti, i da će Anica biti njegova, čim Nikola makne pete odavde . . . *(Anici:)* Je li tako, Anice?

Anica.

Po čem tako sudiš o meni?

Bariša.

Po čem? . . . Jedan put si već zahvatila zlatnu Markovu udicu, a sve se bojim, da ćeš se na nju drugi put i uhvatiti . . . Ima u Marka svakojake mêke, na koju idu cure tvoga soja . . .

Gjukan *kima glavom i ne reče ništa.*

Anica.

Ti govoriš kao prorok, al bi se mogô prevariti . . .

Bariša.

Vidjet ćemo! . . . Ha, ha, ha! Poznajem ja moje ptičice! . . .

Digitized by Google

PRIZOR ŠESTI.

Dolazi nekoliko viećnika, sve samih starijih seljaka, svečano odjevenih. Predjašnji.

Prvi viećnik.

Što je, Bariša, zar je turska sila?

Drugi viećnik.

Djed Mišo leti kô lud okolo, pa nas iztjeruje kô goveda iz kuće.

Bariša.

Gospodin bilježnik mu tako zapovjedi.

Treći viećnik.

A predstojnik?

Bariša.

Još ga nema . . . al može svaki čas doći . . .

Prvi viećnik.

Rečeno je, da će biti vieće u deset sati . . .

Bariša.

Pa dà . . . još malo, pa će kucnuti deset . . . Predstojnik točno dolazi u sat, kad zakaže. Red je, da mi na njega čekamo, a ne on na nas . . .

Viećnici.

Pa tako je! tako!

Prvi viećnik *Gjukanu i Anici:*

A što vas dvoje tu tražite?

Gjukan.

Narediše nas pred predstojnika.

Drugi viećnik.

A rad šta!

Digitized by Google

Gjukan.

Ne znam.

Prvi viećnik.

Bit će to Markova kaša . . . *(Anici:)* Čuj, diete, ne valja ti posô . . . Ja sam ostario i osiedio i mogu ti govoriti poput rodjena otca . . . Ti se titraš s Nikolom, a Nikola je valjan momak, da mu para nema . . . Grehota je, što to radiš s njime . . .

Drugi viećnik.

Drugi se ne bi dao tako za nos vući . . .

Treći viećnik.

Istina je, nije liepo . . . Sramotiš nam selo . . .

Gjukan *plane:*

Man'te se vi moje kćeri . . . Ja sam joj otac . . . Nemate ju prava karati . . .

Prvi viećnik.

Ajde šuti, zanovetalo staro! Ti si otac! . . . Kamo sreće, da te ona nema . . . Zapio si već svu pamet i imovinu, a sada držiš pazar sa svojom jedinicom . . . Sram te bilo!

Anica *uhvati se rukom za čelo.*

Jaoh sramote! . . . Pa zar sam ja takova, da me svatko vriedjati smije . . .

Gjukan *jarostan:*

Rekoh vam, man'te se vi mene i moje kćeri, il ćete imati posla s predstojnikom . . .

Drugi viećnik.

Onda ćeš se istom na pravoga namjeriti . . . Bolje, da šutiš, kô ukopan . . .

Digitized by Google

Anica *za se:*

Pa da ja ostanem tu s ovima ljudma, koji me saletavaju kao biesni strženovi? . . . Pravo mi je sinoć govorio Marko . . .

Marko

ide pram občinskom uredu, onda u jedanput stane i ide preko ulice.

Bariša.

Hej, Marko! . . . Čiča Marko!

Marko *obazre se.*

Šta ćeš?

Bariša.

Kamo si uperio? . . . Sad će doći predstojnik . . .

Marko.

Doći ću i ja. *(Ide dalje)*

Bariša.

Da ne čeka na te . . .

Marko.

Doći ću, kad me volja . . . *(Zamakne izmedju kuća.)*

Treći viećnik.

Prkonjica! . . . Jeste l' čuli, šta reče?

Prvi viećnik.

On misli, da mu je slobodno raditi, što ga volja . . .

Drugi viećnik.

Jer svaki dan pije s bilježnikom . . .

Bariša *izmahne rukom.*

Jezik za zube! . . .

Digitized by Google

Bilježnik *iznutra.*

Tko govori o bilježniku?

Bariša.

Eto belaja!

Drugi vićnik *viče prama prozoru.*

Ništa, ništa, gospodine!

Bilježnik *iznutra.*

Pazite, što govorite! . . .

Svi vićnici *gurkajući se.*

Hoćemo, gospodine!

PRIZOR SEDMI.

Predjašnji. BOŽO, NIKOLA, MATO i IVAN.

Božo, Nikola, Mato i Ivan.

Dobar dan!

Svi ostali.

Bog dao! *(Božo, Mato i Ivan stanu medju vićnike, a Nikola pristupi Gjukanu i Anici).*

Gjukan.

Dobro, te si došao . . . Grizu nas tu kao psi . . . Mene i Anicu . . .

Nikola *Anici:*

Što ti učiniše na žao, kazuj, dušo! . . .

Anica.

Mislila sam: propast ću u zemlju . . . Rekoše mi, da sramotim naše selo . . . *(Pokriva si oči rubcem.)*

Nikola *kima tužno glavom.*

Ne plači, molim te! . . . Ja sam ti prostio, ja sam na

Digitized by Google

sve zaboravio i nitko nema prava, da u tebe dira . . . Što ćeš, ljudi su nemilostiva srca i godi im, kad mogu koga ujesti za srce . . .

Prvi vlećnik *Boži:*

Jadan Nikola!

Božo.

Man'te ga se . . . Ovo je posljednji dan . . . Sutra zorom putuje u Osiek . . .

Anica *Nikoli:*

Što ću ja tužna bez tebe u selu, gdje me svatko ruži. grize i ogovara . . .

Gjukan.

Boga mi, meni je već dodijalo . . .

Nikola.

Slušaj me, Anice!... Ne ćeš dugo slušati, što ti govore ova moja usta . . . Malo prije bijah kod Bože i tu se dogovorismo radi tebe . . . Bit će onako, kako sam u prvom početku zamislio bio . . . Ti ćeš se sutra preseliti u Božinu kuću . . . k mojim najboljim prijateljem, Boži i Marici, koji će te paziti, kao rodjenu sestru . . .

Anica.

Božo me ne voli . . .

Nikola.

Ti to samo misliš tako . . . Krivo mu činiš . . . On je kad i kad oštar, ali je meka srca poput voska . . .

Anica.

Ni Marica me ne voli . . .

Nikola.

Ne grieši duše! . . . Ta ona je pravi angjeo . . .

Digitized by Google

Anica.

Ne, ja — ne ću k njima . . .

Nikola *plane.*

Pa šta ćeš onda?

Anica.

Ja ću ostati uz otca . . .

Nikola.

A gdje će ostati on? . . .

Anica.

Ma rekô si, da će mu dati seosku poljariju . . . To je dosta za nas dvoje . . . Ja ću biti zadovoljna i s koricom kruha, samo da nisam pod tudjim krovom . . .

Nikola.

Ako vas Marko iztjera iz kuće? . . .

Gjukan.

Mi ćemo si najmiti stan . . . Ima dosta pustih kiljera . .

Nikola.

Ti na paši cio dan, a Anica samo kod kuće . . .

Gjukan.

Kad nije drugačije . . .

Nikola.

Al može biti drugačije! . . . Anice! Ne paraj mi srca! Poslušaj me i skloni se u Božinu kuću . . . Ne učiniš li mi to po volji, onda . . . nikada mira ni pokoja u mojoj duši . . . Onda znam, što ću dočekati . . .

Anica *rieši se, hladno:*

Pa dobro! . . . Ja ću k njima . . .

Digitized by Google

Nikola *toplo.*

Hoćeš li? . . .

Anica.

Hoću . . .

Nikola.

Oh, hvala ti . . . do Boga ti hvala, jer sad ću se bar miran razstati s tobom . . .

PRIZOR OSMI.

Predjašnji. Djed MIŠO i BILJEŽNIK.

Djed Mišo *dotrči bez sape sa strane.*

Predstojnik! . . . Evo, ljudi, predstojnika . . . *(Vrpolji se.)* Jeste l' čuli: predstojnik dolazi! . . .

Drugi viećnik.

Ta šta si se uzvikao, kô da ban dolazi . . .

Djed Mišo

poleti k prozoru i poskoči gore vičući: „Predstojnik!" U taj mah pojavi se na prozoru i bilježnik, koga djed Mišo udari glavom o prsa.

Bilježnik *s prozora.*

Ludove jedan! . . . Umalo, da mi nije nos razbio . . .

Djed Mišo.

Al evo ga, već dolazi! . . . *(Na stranu:)* Eto sad mu nije pravo, a da nisam u horu javio, onda bi opet ja kriv bio . . . *(U to je već bilježnik s viećnici došao naglo iz ureda i povrstao ih u red.)*

Bilježnik.

Gdje je Bariša?

Bariša.

Tu sam, gospodine!

Digitized by Google

Bilježnik.

Da se ne makneš od mene! . . . Jesu li svi došli?

Bariša.

Jesu, gospodine!

Bilježnik *viećnikom, koji iza njega stoje:*

Pazite, što ćete i kako govoriti . . . *(Miši:)* Ti, Mišo, da mi nisi ni pisnuo . . . Ti si staro ćeretalo, a ja za sve vas odgovaram . . .

Djed Mišo.

Pa ja mogu i kući, bez zamjere! . . .

Bilježnik.

Volja te . . .

Djed Mišo *na stranu:*

Sad baš ne ću! . . .

PRIZOR DEVETI.

PREDSTOJNIK, MARKO i predjašnji.

Predstojnik

vremešan čovjek, nosi preko ramena ogrtač proti prašini, a u jednoj ruci drži šešir, dočim si drugom tare čelo rubcem. Malo za tim došulja se i Marko i stane postrance.

Dobar dan, ljudi! . . .

Glasovi.

Dobar dan, gospodine! *(Bilježnik se naklanja.)*

Predstojnik *sjedne odmah na klupu.*

Baš sam se nemilo izdroncao tim vašim putem do sela . . . Sami vagaši . . . Čovjek misli svaki čas: evo ću se izvaliti iz kola . . .

Digitized by Google

Djed Mišo *uleti mu u rieč.*

Ne bojte se, gospodine . . . Bog čuva gospodu, a sve zlo na nas.

Bilježnik *gurne ga nogom.*

Hoćeš šutit!

Predstojnik.

Ove jeseni da ste mi pošteno nasuli drum do sela...

Prvi viećnik.

Hoćemo, gospodine! . . . Svaka je kuća dobila zapovied od obćine, da ima dovezti na drum pet kola šljunka . . .

Predstojnik.

Tako je i pravo! . . . Do Save, odkuda vadite šljunak, imate jedan sat . . . Pa što je to? . . . Koliko se moraju više patiti druga sela, koja su dalje od Save . . .

Glasovi.

Istina je, gospodine!

Predstojnik *bilježniku:*

Čašu vode!

Bilježnik *Bariši oštro:*

Čašu vode za poglavitoga gospodina! . . .

Bariša.

Taki, taki! *(Odleti u kuću.)*

Gjukan *Mati, izvukav svoju tikvicu.:*

Da mu ponudim moje dobre, stare rakije?

Mato.

Jesi li poludio, . . . on da pije tvoju kliparu . . .

Gjukan.

E pa neka! . . . ostat će bar više meni . . .

Digitized by Google

Predstojnik.

Pa što je nova, ljudi, med vama? . . . Je li se šta vanredna dogodilo? . . .

Bilježnik.

Ništa, poglaviti! . . .

Predstojnik.

Ima li bolesti medju ljudma? . . . Umiru li djeca? . . .

Drugi viećnik.

Zimus i proljetos bilo je grloboli i ospica . . . i, Boga mi, napunila se groblja dječjih grobova, . . . al sada, Bogu hvala, svuda je narod zdrav i nema bolesti . . .

Predstojnik.

Hvala Bogu! . . . A stoka? . . .

Prvi viećnik.

Zdrava, al mršava . . . Udarila suša i krme je slabo . .

Predstojnik.

Livade vam ne valjaju, a ne ćete da slušate, što vam se zapovieda . . .

Prvi viećnik.

Što to, gospodine? . . .

Predstojnik.

Ne znaš li, da imate krčiti livade od grmlja i šikare . . .

Treći viećnik.

Nemamo težaka, gospodine, za taj posô.

Predstojnik.

Pomozi jedan drugomu, pa krčite redom . . . Ako ne ćete ni tako, ja ću već naći ljudi . . . Eno su puna sela

Digitized by Google

Ličana, koji jedva čekaju zaslužbe . . . Oni će krčit, a vi ćete plaćat . . .

Drugi vićnik.

Eh, onda volimo sami.

Bariša *donese čašu vode.*

Evo, gospodine!

Predstojnik *pije malko, pa vrati čašu Bariši.*

Bljutava voda . . . *(Bilježniku:)* Je l' to općinski bunar?

Bilježnik.

Jeste, poglaviti! . . .

Predstojnik.

Samo, kad je općinsko, onda ne valja! . . .

Svi *kao u jedan glas:*

Tako je, gospodine!

Predstojnik.

Al tako ne bi smjelo da bude . . . Što je općinsko, trebalo bi da je najbolje i u redu. *(Bilježniku:)* Kad ste dali posljednji put čistiti taj bunar?

Bariša *iztakne se:*

Prije četiri godine . . .

Predstojnik *bilježniku:*

Kolika nemarnost! . . . Odsele ima se bunar svake godine jedan put čistiti . . . Zdrava voda, pol zdravlja . . . Čuste li me?

Bilježnik.

Bit ćete služeni, poglaviti! . . .

Digitized by Google

Predstojnik.

Ima li poreznih dužnika? . . .

Bilježnik.

Ne mogu se tužiti . . . Svi su se nekako izkopali izpod ovrhe, samo će jedan grunt doći na prodaju . . .

Predstojnik.

Čiji? . . .

Bilježnik.

Ilije Šarića . . . Duguje poreza dvjesta petdeset forinti, grunt malen, a zadužen, pa ne može uzajmiti novaca . . . Ali sam si je kriv . . . Malo je kad radio, a još manje štedio . . .

Prvi viećnik *predstojniku:*

Mi smo ga ovaj put izbavili od neprilike . . . Kad smo razumjeli, da će grunt na prodaju doći, pomislismo, da tu nema šale . . . I sbilja prije par dana dodjoše Švabe od nekuda i stadoše ogledavati Ilijin grunt . . . To nam bijaše zazorno, — mi ćemo sve prije podnieti, nego da trpimo tudjince u našem selu . . .

Predstojnik.

Pa zašto ne? . . . Oni su kud kamo napredniji i razumniji od vas, imat ćete bar od koga šta naučiti . . .

Prvi viećnik.

Istina je, gospodine! Ali čim se jedan tudjinac medju nami naseli, onda nam je odzvonilo . . . Eno znate, što je bilo u Gunjavcih . . . Prve godine naselio se jedan, druge godine trojica, pa sve više i više dolazilo ih od nekud iz Bačke i sada je sve selo u rukû tudjinaca . . . Kamo oni dodju, nestaje našega svieta . . .

Digitized by Google

Drugi većnik.

Mi se otimamo, gospodine!

Predstojnik.

Dobro je, ali samo i napredujte, jer se inače ne ćete oteti . . . *(Prvomu većniku:)* Pa kako izbaviste Iliju?

Prvi većnik.

Eto liepo! . . . Kad vidjesmo, da stranci vrebaju na njegov grunt, a nas trojica složismo se, pa u Vinkovce u štedionicu. Uzajmimo svaki na svoj grunt sto for. i mi platismo Ilijin dug. Sad je on naš dužnik i u naših ruku . . . Mi ćemo paziti, da radi i da nam odplaćuje dug . . . Eh, bude li nemaran, onda može dočekati, da ga i otjeramo s grunta . . . Ali će onda grunt ostati n a m a, a ne će otići u tudjinske ruke . . . Tako ćemo uviek raditi! . . .

Predstojnik.

A tko vas je u to uputio . . .

Prvi većnik.

Eh, naš učitelj još je mlad čovjek, al je pune puncate glave . . . On nas je u to uputio i mi ćemo slušati njegov savjet.

Predstojnik.

Pomagat ćete jedan drugomu . . . Tako je i pravo . . . I oni tudjinci, od kojih zazirete, ne radi svaki za se, već pomaže jedan drugomu . . . Ostanete li složni, ne će vas nitko potisnuti s vaše djedovine . . .

Marko *stupi napried pred predstojnika.*

Javljam pokorno, gospodine predstojniče, da sam došao, jer sam pozvan ovamo.

*

Digitized by Google

Predstojnik *hladno, niti ga ne gledajući.*

Znam . . .

Marko.

Kada zapoviedate, da dodjem na red? . . .

Predstojnik *misli malko, onda krhko:*

Sad, namah . . . *(Bilježniku:)* Je li tu Nikola? . . .

Nikola *vice iz hrpe:*

Evo me, gospodine! *(Protura se do predstojnika.)*

Bilježnik *maše rukom*

Gjukane, Anice! . . . Dodjite i vi amo! . . .

Gjukan i Anica

pristupe do predstojnika. Svih četvero: Marko, Nikola, Gjukan i Anica stoje u polukrugu pred predstojnikom.

Bilježnik.

To su svi, koji su za danas naredjeni, Vaša poglavitosti! . . .

Predstojnik *Nikoli:*

Ti si, momče, tužio Marka, otčuha svoga, da svojata tvoje otčinsko i materinsko dobro . . . Kaži de sada, kako je to bilo? . . .

Nikola

nesigurno iz početka, a onda sve življe i življe:

Kako da Vam kažem, dobri gospodine! . . . Uzeše me evo u vojnike . . . Sutra zorom moram odputovati u Osiek . . .

Mukli glasovi iz svjetine:

Žalostan! . . . siromah Nikola . . .

Nikola *kao da se guši.*

Mislio sam već prije toga, kako da uredim svoju siro-

Digitized by Google

tinju, koja mi ostade iza otca i matere . . . Ostala je tu liepa kuća u selu i uz nju preko petnaest lanaca najbolje zemlje . . . ostali i stanovi, kojim nema para na blizu . . . Je li tako, braćo? . . .

Glasovi:

Istina je, istina! . . .

Nikola.

U kući mi je otčuh, a stanovi bi ostali prazni, kad odem. Htio sam, da onamo smjestim Anicu i Gjukana, jer se moraju da sele iz svoje kuće . . . Presele se oni u stanove, al u zô čas . . . Kad mene ne bijaše kod kuće, dodje otčuh Marko i iztjera ih napolje, veleći, da je to sve njegovo i da ja nemam nikakova prava ondje gospodariti . . .

Prvi viećnik.

Mi svi znamo, da je to Nikolino materinstvo. Ti su stanovi zapali nju, poslije smrti njezina otca.

Božo.

A čiji bi mogli sada biti nego Nikolini, poslije njezine smrti . . .

Predstojnik.

Po zakonu ide ga.

Marko.

Ja ipak velim, da su stanovi moji . . . Moja pokojna žena, mati Nikolina, dok je još živjela, darovala mi te stanove, . . . pa ne samo te stanove, već i ostalu imovinu, kuću u selu sa zemljami.

Više glasova.

To ne može biti . . .

Marko.

Tu kuću i zemlje dao je pokojni otac Nikolin još za sebe živa prenieti na mater . . .

Digitized by Google

Prvi vićnik.

To je istina . . . Nikolin otac trgovao je žitom i imao tri ladje na Savi, pa kako već trgovci često i postradaju, on je u brizi za svoje dao svoj negibivi imetak na ženu prenieti.

Marko.

Bilo kako mu drago, ona je postala vlastnicom, pa je još za živa i tu kuću sa zemljami meni darovala . . . *(Žamor.)*

Nikola *predstojniku:*

Laž je, gospodine, ili je grdna prevara! . . . Toga moja pokojna mati ne bi nikada učinila . . .

Božo.

Ta, gospodine, ona je pazila svoga jedinca, kô oko u glavi... Kako bi ona učiniti mogla, da njezin Nikola, sva njezina radost i ljubav, ostane bezkućnikom, prosjakom . . . Čiča Marko, ne valja ti posô!

Predstojnik.

Imaš li pismeno o tom darovanju . . .

Marko

izvadi iz prsluka darovnicu i preda ju predstojniku.

Evo, gospodine! . . . Neka se vidi, da l' ja lažêm . . .

Predstojnik *čita jedan čas; svi napeto šute.*

Tko je sastavio tu darovnicu?

Marko.

Prijašnji bilježnik . . .

Predstojnik.

Onaj, koji sjedi u Lepoglavi sbog pronevjerenja . . .

Digitized by Google

Više glasova.

Onaj, onaj . . .

Predstojnik *kima jedan čas glavom.*

A tko su ti svjedoci: Franjo Čobanić, Andrija Jukić i Lovro Berić . . .?

Drugi vićnik.

Ti su ljudi najveća fukara u selu . . .

Marko.

Siromasi, ali pošteni . . .

Božo.

Od kojih će svaki za peticu podpisati, što samo hoćeš . . .

Predstojnik

Vidim, da si i u gruntovnici upisan kao vlastnik . . .

Marko.

Već tri godine . . .

Predstojnik *Nikoli:*

Jesu li te ikad zvali k sudu, ili k obćini radi ove stvari? . . .

Nikola.

Nikada, milostivi gospodine, . . . ja o svem tom ništa nisam znao do sada evo . . . Slušam, te slušam te strahote i snebivam se . . .

Božo *Marku u lice jedko:*

A rad šta bi pokojna Mara tebi darovala svoju imovinu? Valjda zato, jer si se dan i noć kartao u krčmi i ašikovao s djevojkama . . .

Marko.

Jezik za zube, golušdravče, ili ću te naučiti pošteno . . .

Digitized by Google

Prvi viećnik.

Pa šta, pravo ti je rekô! . . . Sve što ti je Božo kazao, kažem ti i ja u lice.

Svi *izim Gjukana, Anice i Nikole.*

I mi, i mi!

Predstojnik.

Šutite, ja sada govorim! . . . Marko! Ti veliš, da je ova stvar u redu . . .

Marko.

Jeste, duše mi, gospodine!

Predstojnik.

A ja evo mislim, da nije . . . Ta darovnica vrlo je sumnjiva i ja ću stvar iztražiti . . . *(Spravi u džep darovnicu.)* Bit će naopako po te, dodje li varka na vidjelo . . .

Glasovi.

Bog Vas poživio, gospodine! . . . Tako valja!

Marko *drzko:*

Iztražujte, koliko Vas volja, ja se ne bojim nikakove iztrage . . . Što je moje, moje je, i toga nikomu za volju ne puštam iz ruku . . . *(Stane mrko postrance.)*

Predstojnik

opaziv Gjukana i Anicu; mahne im rukom, da pristupe.

Gjukan.

Zapoviedate, gospodine!

Predstojnik.

Ti, starče, da mi paziš na tu djevojku . . . Ono, što se nedavno dogodilo na proštenju, ne služi ni tebi, ni kćeri

Digitized by Google

na čast . . . Ako mi se još šta takova dogodi, imat ćete okapanja sa mnom . . . Jesi li čula, djevojko! *(Prieti joj prstom).*

Anica *jedva čujno:*

Jesam! *(Za se:)* Oh, nema tu obstanka za me! . . .

Predstojnik.

Ajte sada!

Gjukan.

Hvala im, gospodine!

Predstojnik.

Viećnici, sad na posao! Ulazite! . . . *(Viećnici ulaze u općinski ured, za njimi bilježnik i napokon predstojnik, koji se pri ulazu okrene i zovne:)* Nikola! Dodji za mnom, imam s tobom razgovora! . . . *(Nikola podje za predstojnikom.)*

Božo.

Navrati se do nas, kad budeš gotov! *(Božo, Mato i Ivan odilaze i svi ostali izim Marka i Anice).*

PRIZOR DESETI.

MARKO i ANICA nadju se skupa kao po dogovoru.

Marko.

Što ti ono reče predstojnik? . . .

Anica.

Prieti mi, . . . da će paziti na me . . .

Marko.

Zar tako? A nisi li vidjela, kako je Nikolu k sebi uzvao, da ga puti proti meni . . . Al uzalud mu sva pizma na me . . . Ako hoće, da dodje do parbe, ja ću se parbiti . . . Ne znam, tko će izdržati parbu, ja, ili Nikola . . .

Digitized by Google

Anica.

Svi su se urotili proti tebi . . .

Marko.

I proti tebi! . . . Kaži, da nije tako? . . . Nama nema obstanka u tom osinjaku.

Anica *ogorčeno*:

Pravo veliš: nema! . . .

Marko.

Ha, sad si moja! . . . *(Uhvati ju za ruku i povede k jednoj klupi, na koju Marko sjedne, a Anica ostane stojeći.)* Čuj me, Anice! da ti kažem moju posljednju! . . . *(Izvadi iz prsluka veliku novčarku, pa ju razširi pred Anicom.)* Gledaj amo, . . . u tu novčarku, sva je natučena bankama i to velikima bankama . . . I bez tobožnje Nikoline imovine mogu živjeti gospodski . . . kao kakav spahija . . . *(Lupa o novčarku rukom.)* Ima tu više hiljadica, koje sam sačuvao za se i za te! . . .

Anica *za se*:

Ti novci! *(Glasno:)* Za me?

Marko.

Dà, i za te . . . slušaj me samo — i budi pametna! . . . Znaš li, što sam nakanio? . . . Preselit ću se u Bosnu . . . ali samo pod jedan uvjet, . . . ako i ti podješ sa mnom . . .

Anica *nesigurno i uzbudjeno*:

Ja s tobom, čiča Marko? . . . Kako to misliš? . . .

Marko.

Našao sam liepu zgodu u Derventi . . . Otvorit ću gospodsku krčmu i kavanu, ... ali sâm se ne mogu latiti toga posla. Zato sam nakanio da se prije oženim

Digitized by Google

s tobom . . . Slušaj me! . . . Nikola odlazi sutra, a mi smo za tri nedjelje vjenčani, pa ćemo s mjesta krenuti u Bosnu . . . Ti ćeš vidjeti, kako će nam posao ići za rukom . . . Ima tamo bogatih aga i begova, ima trgovaca i carskih oficira, koji će grnuti k nama, osobito kad ugledaju tebe . . .

Anica *sa se:*

Oh, Bože! . . . Moji najmiliji sni . . . Age i begovi . . . carski oficiri! . . .

Marko.

Šta se smiešiš? . . . Da l' ti se svidja? . . .

Anica.

Svidja mi se, svidja . . . Govori samo dalje! . . .

Marko.

Liepa krčmarica najbolji je vabac za krčmu . . . Al mora da bude pametna . . . Treba da se mudro pram gostima vlada . . . Bože sačuvaj da bi pokazala: ovaj mi je najmiliji . . . Sa svimi bez razlike treba da je jednako ljubezna i prijazna, . . . s nikim se ne smije upustiti u ašik i ljubovanje . . . Čuješ li? . . .

Anica *pogladi ga po obrazu:*

Ma kako bi ja tebi to učinila . . . Ti si meni prvi i nada sve . . .

Marko *skoči na noge.*

Sbilja? . . . Jesi li istinu kazala, Anice? . . .

Anica.

Tako je, Marko! . . .

Marko.

Dakle je pazar gotov . . . Ti pristaješ i poći ćeš za me? . . .

Digitized by Google

Anica.

Pristajem od svega srdca i poći ću za te . . . Samo čim prije i . . . bježmo čim dalje odtuda . . .

Marko.

Eto ti kapare! . . . *(Izvadi iz prsluka gjerdan.)* Poznaješ li ga?

Anica.

Kako ne, dosta mi je žalosti pribavio . . .

Marko.

Nosi ga sada u znak radosti! . . . Smijem li ti ga oko vrata sapeti?

Anica.

Slobodno! . . . Nosit ću ga pred svakim . . . *(Marko sapne joj gjerdan oko vrata i ogrli ju . . . Anica ogrli i njega.)*

Marko.

Danas ostaje Nikola još ovdje . . . Da se ne sastanete i da ne bude napasti . . . nas ćemo dvoje odmah sada na kola sjesti, pa prieko u Šamac . . .

Anica *veselo:*

Ajdmo, ajdmo! . . . Tu si mi želju baš iz srdca izvadio . . . *(Marko i Anica ogrljeni podju niz ulicu.)*

Marko *uzhićeno:*

Sad se ne mienjam ni sa stambulskim carem. *(Odlaze polako.)*

PRIZOR JEDANAESTI.

BARIŠA i NIKOLA izadju iz ureda baš u čas, kako se Marko i Anica ogrle i podju.

Bariša *Nikoli:*

Gledaj, gledaj! . . . Čuda nebeskoga!

Digitized by Google

Nikola.

Anica . . . s Markom ogrljena! . . . Sveti Bože! *(Poteče napried i viče.)* Anice! . . . Anice! . . . Vjerenice moja! . . .

Marko *okrene se i dovikne mu:*

Nekad bila, sad te ostavila! . . .

Nikola *biesno:*

Šuti, skote! O n a nek mi odgovori . . .

Anica.

S Bogom, Nikola . . . Ja polazim za Marka . . . *(Idu dalje i zamaknu u Gjukanovu kuću.)*

Nikola *očajno:*

Ah, prokletnice! . . . *(Uhvati se za srdce i klone na klupu.)* Bože, ti si me ostavio! . . . *(Pokrije si lice rukama.)*

Bariša *kimajuć glavom:*

Hvali Bogu, da ti ju skide s vrata!

(Zastor naglo pada.)

Digitized by Google

ČIN ČETVRTI.

Seljački uredjena soba u Božinoj kući. Na sredini je oveći stol prestrt narodnim ćilimom . . . Na jednoj stieni polica sa posudjem od porculana . . . Izpod police namještena je odmah klinčanica, na kojoj visi nekoliko velikih, krasno izradjenih otaraka. Na prozorih ima po jedan lonac cvieća. Uza stienu namješteno je nekoliko stolaca i dvie oveće škrinje, u kojih se čuva žensko ruho.

PRIZOR PRVI.

MARICA veze zlatan pojas, i KATA veze otarak. Obje sjede na nizkih tronožcih.

Marica.

Hvala Bogu! . . . danas ću biti gotova . . . Samo ako ću ugoditi Nikoli . . .

Kata.

Kako ne ćeš? Tako liepa tkanica mora da razveseli svakoga momka! *(Marica digne u vis pâs.)* Baš je krasna!

Marica *uzdahne:*

Ah, Bože dragi! . . .

Kata.

Što uzdišeš? . . . Sad ti je bar srdce na mjestu, odkad su Nikolu odpustili iz vojske i on se vratio kući . . . Ta one dvie godine dana, što je bio u Osieku, nisam te mogla ni gledati od žalosti . . . Vidjela sam samo suze u tvojim

Digitized by Google

očima i slušala gorko uzdisanje . . . U malo, da te ne ubi tuga za Nikolom . . .

Marica.

Bogu hvala, da je i to prošlo . . .

Kata.

I ja velim . . . Odkad se je Nikola vratio i kod nas nastanio, dok uzmogne u svoju kuću, ti si se sva promienila . . . Oči su ti bistre, lice vedro, a duša vesela . . . Pjevaš vasdan od radosti, kao ševa u zraku . . .

Marica.

Kako ne ću, kad je on blizu mene, . . . makar baš i ne mari za me . . .

Kata.

Tko ti to veli?

Marica.

Zar ne vidiš, kako je uviek mrka lica i sjetan . . . kao da nosi kamen na srdcu . . . Čini mi se, da ga baš puno i ne veseli, što je odpušten iz vojske . . .

Kata.

Kako ga ne bi veselilo? . . . ali vidiš sama, koliko ima još posla i okapanja . . . Svaki čas mora trčkati k sudu, da uredi svoje stvari . . . Treba da se na njegovo ime sve prenese, što bijaše dosele upisano na Marka; — onda mora da makne sa svoga strance arendaše, kojim je Marko, polazeći u Bosnu, dao u zakup kuću, stanove i sve negibivo . . . Mi ga doduše primismo k sebi u kuću kao rodjena brata, ali on bi ipak volio, da se skloni pod svoj krov . . . Sve su to brige, velike brige, draga svâjo, pa dok ne bude sve u redu, nemoj se čuditi, ako je sjetan i mrka lica . . .

Digitized by Google

Marica.

A ja sve mislim, da mu je žao za Anicom i da za njom tuguje . . .

Kata.

Imao bi i za kim! Ja bih se okladila o što hoćeš, da Nikola više i ne misli na Anicu.

Marica.

Nije l' te nikada pitao za nju? . . .

Kata.

Nikada . . . Sve, što smo čuli o Marku i Anici iz Bosne, pisao mu je Božo u Osiek . . . Javili smo mu, da je Gjukan umro, da je Marko osudjen na tamnicu od godine dana, jer je u veliko kriomčario s duhanom, i da mu je zaplienjen sav imetak . . . I o Anici pisasmo mu, da sprovodi ružan život i da se koješta o njoj govori . . .

Marica.

To ga i žalosti . . . al ga je stid, da to pred ikim prizna . . . Oh, kad bi samo mogla na jedno trenuće zaviriti u njegovo srdce . . .

Kata.

Pa bi vidjela, da u njem nema Anice . . .

Marica.

Ne poznaješ ti Nikolu . . .

Kata.

Motrim ja njega, seko, više nego ti i misliš, i već sam koješta opazila . . .

Marica *naglo i ljubopitno:*

Pa što si opazila? . . .

Digitized by Google

Kata.

Ala si se zarumenila u licu . . . Obrazi ti gore!

Marica.

Ah, ne muči me, rodjena! . . . Kazuj, što si opazila? . . .

Kata.

Opazila sam, da te on često izpod oka motri, i kad se samo ganeš kamo, oči mu zamiču za tobom, . . . pa istom kako, treba to vidjeti . . .

Marica.

Jaoh, ne govori mi tako, . . . srdca mi ne varaj! . . . Ja nisam sama ništa još opazila . . .

Kata.

Gleda te kradomice, baš kao i ti njega . . . Tako rade svi, koji se vole . . . A ja ti velim i opet, da se je njegovo srdce okrenulo k tebi . . . Ta bila si mu već jedanput mila i draga, pa se je stara ljubav opet probudila u njem. *(Netko lupa na prozor.)* Tko to lupa? . . . *(Priskoči k prozoru i otvori ga.)* Bariša! Što je dobra, Bariša? . . . Šta si stao pod prozorom, bojiš li se unići?

Bariša *izvana:*

Eh, kad me zovete, pa ću unići . . .

Kata *Marici:*

Deder, seko, skoči u komoru, pa donesi bukliju stare rakije . . . *(Marica ustane i sukobi se na vratih s Barišom, koji ulazi.)*

PRIZOR DRUGI.

Predjašnje i BARIŠA.

Bariša *šaljivo Marici:*

Jok, ne ćeš nikamo! . . .

Digitized by Google

Marica.

Pusti me, moram po rakiju!

Bariša.

A to je drugo! . . . Sretno se vratila! . . . *(Marica ode.)* Dobar dan, Kato!

Kata.

Bog dao, Bariša! . . . Šta nam to nosiš? . . .

Bariša.

Je l' kod kuće Nikola? . . .

Kata.

Nema ga . . . Otišao je s Božom na livadu; svaki čas mogu se vratiti.

Bariša.

Imam za njega pismo od suda . . . *(Pokazuje pismo.)*

Kata.

On baš očekuje nekakvo pismo od suda . . .

Bariša.

Valjda je to ono pravo . . . Tim bolje! . . . *(Sjeda na stolac.)*

Kata.

Ne znaš li, što je u pismu? . . .

Marica

vrati se s rakijom i čašom, pa metne pred Barišu, komu natoči čašu.

Nuder pij!

Bariša.

Sebi u grlo, a u vaše zdravlje! . . . *(Pije.)* Aha! Baš sam bio žedan! . . . *(Otare si brkove.)* Bilježnik mi reče: Odnesi to pismo Nikoli i kaži mu, da je to odkaz zakupa

Digitized by Google

onim strancima, kojim je Marko dao Nikolinu imovinu u zakup . . . Za dva mjeseca dana moraju se seliti . . . Odmah poslije žetve . . .

Kata.

Hvala Bogu, sad će se bar Nikola umiriti . . .

Bariša.

Veli bilježnik, da mu je sud išao na ruku, jer je odluka pukla preko noći . . .

Marica.

Pa je i pravo, zašto da čeka na svoje . . . Pij, Bariša! *(Natoči mu.)*

Bariša *naglo izpije.*

I arendašem odnio sam istu buruntiju . . . Kad im raztumačih, o čem se radi, silno se uzvrpoljiše . . . Počeli nešto žugetati svojim jezikom i žestiti se, a ja pomislim: neka vam Bog sudi, kad vas ja ne razumijem, pa preko puta skočim ovamo k vama . . .

Kata.

U dobri čas! . . . Donosio nam uviek tako dobre glase . . . Pij, Bariša! *(Toči mu.)*

Bariša *uhvati ju za ruku.*

Ajà! . . . Sad već ide nizbrdice . . . Treba sapeti točak . . . Vatrena je rakija, kao zmaj ognjeni . . . Ove sam dvie prve izpio na dušak, al sad ću guckati . . . Treba pamet preda se pored čaše! . . . *(Netko pokuca.)*

Bariša *viče:*

Ulazi! tko ti brani! . . .

*

Digitized by Google

PRIZOR TREĆI.

Djed MIŠO i predjašnji.

Djed Mišo *polako unidje, porušio se jako.*

Hvaljen Isus, djeco!

Bariša *na stranu:*

Taj je nanjušio rakiju!

Kata i Marica.

Uviek hvaljen! . . . djede Mišo . . .

Marica.

Odkada te ne vidjesmo . . . Bio si bolestan, zar ne, djede? . . . Deder sjedi! . . . *(Ponudi mu stolac. Djed Mišo sjedne.)*

Djed Mišo.

Dva sam mjeseca bolovao . . . Uhvatila me trula groznica i da ne bi babe Mande iz Jošave, odoh ja pod zemlju . . .

Bariša.

Pa ti misliš, Mišo, da te je spasila ta vračara, ta babetina? . . .

Djed Mišo.

A tko drugi? . . . Nije me nitko drugi liečio . . . Ona njezina rakija s borovicom, što sam ju morao da pijem, pravo je čudo . . .

Bariša.

A je li te i trla? . . .

Djed Mišo.

Svaku večer, da su mi sve kosti pucale . . .

Bariša.

Ozdravio bi ti nebore i bez babe Mande . . . Stari

Digitized by Google

ljudi brzo se razbole; mnoge podavi bolest, al tebi ne bijaše još sudjeno umrieti . . .

Djed Mišo.

Pa hvala Bogu! . . .

Marica *donese čašu i natoči Miši.*

Ne će ti škoditi, djede Mišo . . . Gucni malko!

Djed Mišo.

E, baš ti hvala, seko! . . . Stara rakija je za nas stare ljude . . . *(Pije.)*

Bariša.

Valja li? . . .

Djed Mišo.

Duše mi, valja . . . Eh, ovo je gazdinska kuća! . . .

Kata.

Hvala Bogu, ne bije nas zlo . . .

Djed Mišo.

Čuo sam, da se je Nikola vratio . . .

Bariša.

Ima već tri nedjelje dana . . .

Djed Mišo.

I da je sve svoje opet natrag dobio . . .

Marica.

Sve, djede Mišo!

Djed Mišo *Bariši*:

Pa, Boga ti, kako je do toga došlo . . . Ja o svem tom ništa ne znam . . . Dok sam bio bolestan, nitko se nije navraćao k meni . . . *(Kima glavom.)*

Digitized by Google

Bariša.

Kako je do toga došlo? . . . Šta da ti kažem . . . Marko je dao prepisati na svoje ime svu Nikolinu otčevinu i materinstvo . . .

Djed Mišo.

To znam . . .

Bariša.

E, pa kad je naš predstojnik doznao za tu lopovštinu, pouči Nikolu i kaza mu pute, kako će opet do svoga doći . . . Prije nego će u Osiek, dogovori se Nikola s Božom, da uzmu odvjetnika, i taj da udari parbom na Marka . . . Nikola ode, a Božo, valjan čovjek, prihvati se živo posla, Bog mu platio! . . .

Marica.

Kako ne će za svoga glavnoga prijatelja.

Bariša.

Nemoj, Marice! . . . Malo ima dan danas takovih ljudi, kao što je tvoj brat Božo! . . .

Kata.

Istina je . . . Kažem i ja to, makar sam mu žena . . .

Bariša.

On ajde k odvjetniku, plaćaj ga, miti, popituj se svaki čas, kako stvar stoji — eh, tko bi sve znao, kako se je Božo mučio radi te stvari i koliko je troška imao . . .

Marica.

Ne će mu Nikola ostati dužan . . . Sad, kad dobije svoje u ruke, on će mu sve pošteno vratiti . . .

Bariša.

Eto je, gle! A tko veli, da ne će vratiti? . . . Ta

Digitized by Google

znamo mi Nikolu? . . . Al kaži mi, curo, što bi bilo onda, da je Marko nadvladao? . . . Odkuda bi onda vraćao? . . .

Marica *uzžesti se.*

On bi ipak vratio, ma odkuda . . . Neki dan je rekao, da bi namirio brata Božu, makar morao godine i godine mljeti hrastove gule kod Engleza u Županji . . .

Djed Mišo.

Valjan je momak Nikola! . . . U njegovo zdravlje! *(Piju oba.)*

Bariša.

Ele, da ti dalje kažem . . . I Marko uzeo odvjetnika i zakvačila se njih dvojica u koštac . . . Naš predstojnik prigledao, kako stvar teče i burgijao za Nikolu . . . Gospoda kod suda imala dobar nos i brzo zanjušila, da se tu radi o prevari . . .

Djed Mišo.

Sve dodje na vidjelo! . . .

Bariša.

Zaprietili se kod suda, da će stvar dati strogo iztražiti, . . . jer je bila obća sumnja, da je krivotvorena ona zlosretna darovnica, koju je sastavio naš predjašnji bilježnik, koji još sada sjedi u hladu u Lepoglavi . . .

Djed Mišo.

Podmitio ga Marko . . .

Bariša.

Njega i svjedoke . . . Ele, kad čuo Markov odvjetnik, da bi moglo doći do iztrage, poboja se zla i ponudi, da će se nagoditi s Nikolom . . . Izprva htio mu ustupiti samo polovicu, al ne će Nikolin odvjetnik, i tako povuci

Digitized by Google

ovamo, povuci onamo, dade Marko pismenu izjavu, da se odriče Nikoli na korist sve njegove otčevine i materinstva... Eto, tako je Nikola opet došao do svoga, koje mu htjedoše oteti... Male za tim odpustiše ga iz vojske, jer je samac na gruntu.

Djed Mišo.

Ne će Bog, već što je pravo!... Vidjesmo to i na Gjukanu. Pijan pao u Beravu, pa ondje zaglavio... Kako živio, tako svršio! *(Ustajuć:)* Eh, a sad odoh!

Bariša.

Kamo ćeš... Ako je buklija i prazna, možeš još koji čas ostati...

Kata.

Prazna?... *(Marici:)* Donesi, seko!

Djed Mišo.

Ne treba rad mene, imam još posla na kraj sela... *(Bariši:)* A i tebi je poći... Bilježnik te traži, i meni je reko, nek ti kažem, da brže dodješ u općinu. Dotjerali su nekaku žensku skitnicu, šta li je, koju treba da odpremiš do druge općine...

Bariša *skoči na noge:*

Pa to ti meni sad istom veliš!... Mjesto da si mi to odmah rekao, a ti sa mnom tu piješ i ćeretaš... Boga mi, djede Mišo, trula ti pamet!...

Djed Mišo.

Pa nisi toliko zadangubio...

Bariša.

Šta ti znaš, što je služba?... Ala će biti salauke, kad se vratim... *(Kati i Marici:)* S Bogom, snašo!... Da si mi zdravo, seko!... Kad se Nikola vrati, recite mu namah, što sam mu donio. *(Ode naglo.)*

Digitized by Google

Djed Mišo.

S Bogom, djeco! . . . Hvala na rakiji! . . .

Kata.

U zdravlju, djede Mišo! . . . Ako te ne mrzi, navrati se još koji put . . . *(Izprate ga.)*

PRIZOR ČETVRTI.

KATA i MARICA, koja je opet stala vezti.

Kata.

Ala će se obradovati Nikola, kad čuje, da će moći za dva mjeseca useliti u svoju kuću . . . Vidjet ćeš, seko, bit će odmah veseliji . . .

Marica.

Smetnut će mu se velika briga s vrata . . .

Kata.

Sad samo neka se što prije oženi . . . Što će samac u onoj kući i s tolikim gospodarstvom? . . . Tu kuća, tamo na vrh sela stanovi . . . Bit će posla pune ruke . . . Je li, seko? . . .

Marica.

Šta ja znam? . . . Nikola najbolje zna, što je nakanio učiniti.

Kata, *koja je izvirila bila na prozor.*

Ha, eto Bože i Nikole!

Marica.

Ja ću se sakriti, da svršim svoj posao . . . Još malo, pa ću biti gotova . . . *(Odlazi žurno.)*

Digitized by Google

PRIZOR PETI.

KATA sama.

Kata.

Duša od djevojke . . . Nikola si ne bi našao bolje i vjernije drugarice na čitavom svietu . . . Čini mi se, i on to uvidja, . . . jer mu se Marica svaki dan sve to više svidja . . . Ne varaju me moje oči . . . Mi ženske imamo oštar vid u takovih stvarih . . . Al evo netko dolazi . . .

PRIZOR ŠESTI.

KATA i NIKOLA.

Nikola.

Evo nas! *(Tare si maramom znoj sa čela.)*

Kata.

A gdje je Božo? . . .

Nikola.

Otišô je konje napojiti . . . Namah će se vratiti . . .

Kata *pruža mu pismo.*

Malo prije bio je tu Bariša i donio ovo pismo od suda . . .

Nikola *pohlepno prihvati pismo.*

Da vidim! *(Otvori odluku, položi ju na stol i počne čitati mičući ustnicami.)*

Kata.

Veli Bariša, da je to nalog za Markove arendaše, da imadu za dva mjeseca ostaviti tvoje gruntove . . .

Nikola *čitajući za se:*

Čini mi se . . . dà, . . . jeste . . . Tako je . . . Evo piše *(pokazuje rukom:)* „u roku od dva mjeseca“ . . . To će

Digitized by Google

biti odmah poslije žetve . . . Pa hvala Bogu! . . . Bar ću doskora doći pod svoj rodjeni krov!

Kata.

Jaoh, Nikola! Ti govoriš tako, kao da jedva čekaš čas, da se s nama razstaneš . . .

Nikola.

Ajde, Kato, kako možeš na to i pomisliti . . . Ta meni je tu medju vama, kao na materinu krilu . . . Nikad još nisam ovako liepo i ugodno živio . . . Kad dodjem na svoje, ne će mi biti ovako; znam ja to . . . Trebat će ljudski upeti i raditi dan i noć, dok se čovjek okrpi i zapomogne . . .

Kata.

Valja da se namah oženiš . . .

Nikola.

Mislim ja na to . . . Bez žene nikud, nikamo! . . .

Kata.

Pazi samo, kaku ćeš si odabrati . . . Za te je žena pristala, jer si i sam pristao i glavit momak, pa radena i poštena, kô što si i sam . . . Evo ja znam dobru jednu zgodu . . . Znam jednu curu u Jošavi iz gazdinske, jake kuće . . .

Nikola *maše glavom.*

Kata.

Ne ćeš je? . . .

Nikola.

Ne ću, . . . jer . . . no . . . a šta da ti kažem . . .

Kata.

Reci samo! . . .

Digitized by Google

Nikola.

Ja sam već odabrao . . .

Kata *lukavo:*

Poznajem li ju? . . .

Nikola.

Ta kako ne? . . .

Kata.

Da ne bih pogodila? . . . Našu Maricu . . . *(Nikola se smieši.)* Je l' de, Nikola?

Nikola *skoči na noge.*

Ma koju drugu? . . . Koja se može sporediti s njome, koja bi me mogla više od nje usrećiti . . . Ima već više dana, što ju gledam i što se skanjivam, da joj kažem, što sam nakanio . . . pa se ne ufam . . .

Kata.

Vojnik si bio, pa te je strah pred mladom ženskom glavom . . .

Nikola.

Kad pomislim na ono, što je bilo, čisto zebem . . .

Kata.

Bilo pa prošlo . . . Sad već nitko ni ne misli na to . . . Tvoje se je srdce opet okrenulo k Marici, a ona će ga milo dočekati . . .

Nikola *obradovan.*

Misliš li? . . .

Kata.

Znam ja koješta . . . Dok si bio u Osieku, mislili smo: poginut će od tuge za tobom . . . Nije se nikomu tužila, al mi smo svi znali, oda šta joj srdce boluje? . . .

Digitized by Google

Nikola.

Jadna Marice, pa rad mene? . . . Ala sam mnogo Bogu i njoj skrivio . . .

Kata.

A, kada smo ti o blagdanih slali nešto potroška . . . Marica je neprestano prilagala, misleći, da je malo, i birala najbolje komade, samo da ti ugodi . . .

Nikola.

Ah, sjećam se . . . svuda sam mirisao sladke njezine prste . . . Ta dobra je, kao dobar dan . . .

Marica *otvori vrata.*

Kato! . . . Dodji der malko!

Kata.

Unidji samo, tà sami smo: Nikola i ja . . . što se kriješ? . . .

Nikola.

Dobar dan, Marice! . . .

PRIZOR SEDMI.

MARICA unidje smješljivim, sretnim licem; desnu ruku drži pod pregačom, kao da nešto krije. Predjašnji.

Marica.

Dobar dan, Nikola! *(Pristupi Kati i povuče ju k prozoru tiho:)* Gotova sam! . . . Evo predaj mu, kad odem. *(Pruža joj zamotak.)*

Kata *glasno:*

Ne ću, seko! . . . Predaj mu sama! . . .

Marica *tiho:*

Molim te kô Boga! . . . Mene je stid . . .

Digitized by Google

Kata.

Šta bi se stidila? . . . Predaj mu samo . . . i ostani s njim na samu . . . Ima ti i onako nešto kazati . . . *(Podje žurno k vratima.)*

Marica *u velikoj smetnji:*

Kato, stani! . . . i ja idem s tobom . . . *(Kata ode.)*

Nikola.

Neka, ostani samo časak sa mnom! . . .

PRIZOR OSMI.

MARICA, drži zamotak u ruci; sva je uzbudjena, i NIKOLA.

Nikola.

Što imaš to u ruci? . . . Smijem li vidjeti? . . .

Marica *preda mu zamotak.*

Eto vidi! . . . *(Za se:)* Ah, Bože, sva strepim! . . .

Nikola *izvadi i odmota tkanicu.*

Krasne li tkanice! . . . Ti si ju sama zlatom vezla . . .

Marica.

Da . . .

Nikola.

A za koga? . . .

Marica *za se:*

Bože, što da kažem . . . Bi li slagala? Ah, kako sam uzbudjena!

Nikola.

Zar mi ne ćeš kazati? . . . Je li, za baju Božu? . . .

Marica

ne znajući što radi, u najvećoj zabuni.

Dà! . . .

Digitized by Google

Nikola *vrati joj tužno tkanicu.*

Ah! . . .

Marica *motri ga; za se:*

Jaoh, kako mu je lice tužno! . . . Ja sam ga ucvilila . . . *(Glasno:)* Nikola!

Nikola.

Što je, Marice? . . .

Marica.

Je li . . . ti nemaš . . . ovake tkanice? . . .

Nikola *hladno:*

Nemam . . .

Marica *drhćućim glasom:*

Onda uzmi ovu! . . .

Nikola.

Ne mogu, ti si ju za Božu vezla . . .

Marica.

Oprosti . . . bijah u najvećoj smetnji . . . nisam ni sama znala, što govorim . . . ja sam ju za te vezla . . .

Nikola *veselo:*

Je li istina, Marice? . . .

Marica.

Pitaj Katu . . . ona će ti kazati . . .

Nikola.

Dà, dà, vjerujem! . . . Sad razumijem, što ti je malo prije govorila . . . *(Drži u ruci tkanicu i ogleda ju.)* Oj, ti dobra dušo! . . . Ti nikad ne prestaješ misliti na me . . . a jesam li ja to zaslužio od tebe? . . .

Digitized by Google

Marica.

Kako to govoriš, Nikola? . . . Kada si ti meni ikada šta na žao učinio? . . .

Nikola.

To ja najbolje znam . . . znam i boli me . . . Tebe je prije boljelo — mene sada i te kako! Oprosti mi! . . . Ona nesretnica občinila me, začarala . . . Otimao sam se izprva, al se ne mogah odhrvati . . . Postadoh sliep od ljubavi . . . i nisam vidio, kamo me vodi moja strast i što sam kraj toga izgubio . . . Al' Bog mi se je smilovao . . . Ona čarobna utvara utonu kao u gustu maglu bez traga, — a ti se mjesto nje javi pred mojom dušom ljepša od sunca, kad se radja . . .

Marica *za se:*

Ah, . . . srdce mi se topi od milinja . . .

Nikola.

Razumiješ li me, Marice? . . .

Marica *uzbudjeno:*

Sve sam dobro čula, . . . al vidiš, Nikola, . . . ja ne vjerujem svojima ušima . . . Je li moguće, . . . je li istina da ti meni, Marici, tako govoriš? . . .

Nikola.

A komu drugomu? . . . Ima već više dana, što sam se spremao, te spremao, da ti sve to kažem, al se ne usudih . . . Sada sam se napokon odvažio i sada mi je lako i prijatno u srdcu . . . A tebi, Marice? . . .

Marica *muca i guši joj se glas od silna uzbudjenja.*

Meni? . . . Ne pitaj me . . . kako me još možeš pitati? . . .

Digitized by Google

Nikola *privuće ju polako k sebi.*

Moram te pitati . . . Radi se o životu i tvome i mome . . . Marice, srce iz njedara! . . . bi li htjela poći za me? . . .

Marica *klone mu na grudi; jecajući:*

Ah, Nikola, jedini moj Nikola! . . .

Nikola *privine ju k sebi i u kosu ljubi.*

PRIZOR DEVETI.

BOŽO unidje naglo. Predjašnji.

Božo *vidjevši ih ogrljene:*

Oho! . . . Pa tu je sve sretno i blaženo . . . Vi se grlite . . .

Nikola *izpustiv Maricu pruža ruku Boži.*

Vjerismo se, pa se zagrlismo! . . . Božo, brate! evo ti moje vjerenice! . . .

Božo.

Slava Bogu! . . . bilo blagoslovno! *(Ogrli se s Božom.)* Marice! *(Izpruži prama sestri ruke.)*

Marica.

Je l' ti pravo, brate zlaćani? . . .

Božo.

Sada mi je srdcu odlanulo . . . *(Grli se s Maricom i ljubi.)* Uviek mi je nešto govorilo u duši, da će do toga doći! . . . I došlo je s božjom pomoću . . . — Marice!

Marica.

Što je, sladki brate!

Digitized by Google

Božo.

Kata je na dvoru . . . izadji do nje i reci joj, što se je dogodilo s tobom i Nikolom . . . Nas dvojica imamo razgovora . . .

Marica.

Šta je za Boga?

Božo.

Ma, ne plaši se, seko! . . . Nije za te taj razgovor . . . Došli su Markovi arendaši, pa hoće da govore s Nikolom . . . To je sve!

Marica *dobacivši mio pogled Nikoli podje k vratima.*

Eh, onda idem! . . . *(Ode veselo.)*

PRIZOR DESETI.

Predjašnji bez MARICE.

Nikola.

Što će ti ljudi? . . .

Božo.

Nije im pravo, da se moraju seliti . . .

Nikola.

Vjerujem . . . A što traže od mene?

Božo.

Neka ih djavo razumije . . . Psuju i grde, po svom običaju, i sud i nas, sve se pjene od ljutine . . .

Nikola.

Gle ti njih! . . . Hoće li valjda, da ih umolim, neka ostanu na mom gruntu . . . *(Čuje se kucanje.)*

Božo.

Evo ih! . . . Bit će oni!

Digitized by Google

PRIZOR JEDANAESTI.

Predjašnji. Zatim PRVI i DRUGI STRANAC iz I čina. Odjeveni su na tudjinsku i na tudjinsku zanose, kad govore.

Prvi i drugi stranac.

Dobar dan! . . .

Nikola.

Dao Bog! . . . Vi me tražite? . . .

Prvi stranac.

Ti si Nikola? . . .

Nikola.

Dà, ja . . .

Prvi stranac.

Dobismo nekako pismo od suda, gdje nam se zapovieda, da se moramo seliti . . .

Nikola.

I ja sam dobio . . .

Drugi stranac.

Ali to ne ide! . . .

Božo.

Mora ići, kad sud zapovieda . . .

Prvi stranac.

Sud . . . sve je to liepo . . . ali gdje je tu pravica? . . . To nije prâvo! . . .

Drugi stranac.

Mi trpimo veliku štetu . . .

Nikola.

Kaku štetu?

*

Digitized by Google

Prvi stranac.

Mi smo platili gotovim novcem zakupninu za tri godine . . . šest stotina forinti! . . .

Drugi stranac.

Unapried! . . .

Božo.

Valjda ne Nikoli? . . .

Prvi stranac.

Svejedno . . . Platili smo Marku . . . a još jedna godina i nekoliko mjeseci zakupa ide nas . . .

Nikola.

A vi se držite Marka . . .

Drugi stranac.

Al on nema ništa . . . Već ima godina, što je u tavnici . . .

Božo.

Onda ćete izgubiti . . .

Prvi stranac *jarostno:*

Ne ćemo, mi ćemo se pravdati . . .

Božo.

Ne ćete ništa izpravdati . . . Uzalud se jogunite . . . Znade sud, na čijoj je strani pravo . . . Pa onda, zar ste štetovali? . . . Kažite mi po duši, niste li u ove dvie godine stekli više od hiljadu forinti? . . .

Drugi stranac.

To je naša stvar . . . Ako smo šta stekli, mi radimo i štedimo, ne kao vi . . . *(na stranu:)* lieni šokci! . . .

Digitized by Google

Nikola.

Nemajte brige! Kad moje dobro dodje u moje ruke, pokazat ću, da umijem raditi i štediti kao i vi . . . Nije to nikaka mudrolija . . . Nisam bio dalje od Osieka, al sam tamo koješta vidio, što sam dobro upamtio . . . Ja dobro znam, što mi vriedi moja imovina . . . To je zemlja, da je u Banatu nema . . . Što ste vi ove dvie godine iz nje vadili, vadit ću i ja . . . Ako ste se okoristili, Bog vam blagoslovio, — ali dalje ne ćete . . . Sad sam ja gazda . . .

Prvi stranac *za se:*

Taj ne će popustiti . . . Treba ga s druge stane popasti . . . *(Glasno:)* A kako bi bilo, komšija, da nam prodaš nekoliko lanaca svoje zemlje? . . .

Božo.

A što vam je toliko stalo do toga, da ostanete u tom selu . . . Vi ne marite za nas, niti mi vas gledamo . . . Drugi na vašem mjestu jedva bi čekao, da ode odavle . . . Da nije Marka, ne bi vas ni ove dvie godine medju nami bilo . . . Kad nije nitko od naših htio da uzme pod arendu Nikoline gruntove, jer smo to smatrali grjehotom, našo je vas, koji uviek vrebate na takove zgode . . . Al sad je taj pazar gotov, a u novi kaki ne ćemo se upuštati . . .

Prvi stranac *Nikoli:*

Mi ćemo ti dobro platiti . . . Dvie stotine od lanca . . .

Nikola.

Ni da mi hiljadu date . . . To je moja djedovina, moja svetinja i svatko je rdja u mojim očima, koji lakoumno trači i prodaje svoju djedovinu.

Prvi stranac *tiho drugomu strancu:*

Ne ćemo ništa opraviti! *(Glasno:)* A ti čuj još nešto,

Digitized by Google

komšija . . . Sud nam zapovieda, da za dva mjeseca selimo . . . To bi baš bilo o žetvi . . . Vidiš i sam, da je rok prekratak . . . Treba vremena, dok se žito požanje, izvrši i pospremi . . .

Drugi stranac.

Tako je, treba tomu vremena.

Nikola.

Dobro! . . . Ja vam dopuštam, da ostanete do Stjepanja . . . Dotle imate dosta vremena, da sve te poslove obavite . . . Je li vam pravo?

Oba stranca.

Pravo, komšija . . . Poslije Stjepanja selit ćemo . . .

Nikola.

E pa sada u zdravlju . . . Ne bilo zamjere!

Oba stranca.

S Bogom, komšija! *(Krenu pram vratima).*

Prvi stranac *drugomu:*

Kad bi svi šokci bili, kô ta dvojica, zlo bi nam išlo u toj zemlji . . .

PRIZOR DVANAESTI.

NIKOLA i BOŽO.

Nikola.

Hvala Bogu, da je i to u redu. Bojao sam se, da ne će s dobra otići, pa bi bilo iz nova pravde i posla sa sudom . . . Kad je sad tako sve u redu s mojom imovinom, onda, Božo, da još jedno uredimo . . . Samac sam, i sam se ne mogu u svoju kuću odseliti . . . Bez Marice ne idem

Digitized by Google

onamo . . . Evo ja mislim, da se na Malu Gospu vjenčamo, pa da se onda s vami razstanemo . . . Pristaješ li? . . .

Božo.

Kako je tebe volja . . . Meni je sve pravo . . .

PRIZOR TRINAESTI.

KATA, MARICA i predjašnji.

Kata *ide prama Nikoli.*

Šta sam čula, šta sam čula? . . . *(Grli Nikolu i u čelo ga ljubi.)* Marica je izprošena! . . .

Nikola.

Tako je, a na Malu Gospu bit će svatba . . .

Božo.

Čuješ li, ženo? . . . Treba se žuriti s prćijom . . .

Marica.

Ta ima do toga još tri mjeseca . . .

Kata *Božu i Nikoli:*

Nemajte brige za to . . . Odkàda su već puni puncati Maričini sanduci! . . .

Božo *gleda kroz prozor.*

Šta to ide sviet niz ulicu? . . . A gle! . . . Bariša prati nekaku žensku, pa trče za njim . . .

PRIZOR ČETRNAESTI.

LUKRA, JELICA, RUŽA, STANA i predjašnji.

Lukra *bane u sobu, za njom ostale cure.*

Jaoh, ljudi, . . . što se dogodilo! . . .

Digitized by Google

Jelica, Ruža i Stana.

Strašno! . . . Užasno! . . .

Božo, Nikola, Kata i Marica *u jedan glas prestrašeni:*

Šta je, šta je? . . .

Lukra *hvatajući se za vrat.*

Sve me tu guši, . . . ne mogu da govorim . . .

Stana.

Aoh, kakva je to strahota! . . .

Božo.

Ta govorite! . . . Što je?

PRIZOR PETNAESTI.

ANICA u vrlo trošnom na pol bosanskom odielu, namakla je rubac duboko na lice. BARIŠA, oružan puškom i sabljom. Onda nekoliko mužkaraca i djece.

Bariša *zaviriv u sobu.*

Unidi! . . . Evo ih svih na okupu . . .

Anica

unide poniknute glave i kleknuvši nasred sobe stane žestoko jecati.

Božo.

Tko je ta ženska? . . . Šta hoće tu?

Bariša.

Zar je ne poznajete? . . . To je Anica, Markova Anica . . .

Glasovi:

Anica! . . . Sveti Bože! . . .

Nikola *za se, probliedivši sav:*

Isukrste!

Digitized by Google

Anica *ustane.*

Da, ja sam Anica . . . nesretna Anica . . . *(Odmakne maramu s lica.)* Gledajte me, pa se snebivajte!

Jelica *Ruži:*

Jaoh, kako je propala? . . .

Ruža *Jelici:*

Ni traga ljepoti . . .

Marica *saučešćem:*

A kamo ideš sada, siroto? . . .

Anica.

Ne idem, nego me tjeraju u tavnicu u Zagreb . . . Osudiše me na pet godina . . .

Marica *zalomi rukama:*

A što si skrivila, jadna? . . .

Anica.

Ah, težko ti sam ogriešila dušu! . . . Sve ću vam kazati, da znate, kako može čovjek da izgubi dušu i poštenje . . . Čuli ste, znam, što se dogodilo s Markom . . . Kad njega zatvoriše . . . držala sam ja na svoj račun krčmu . . . Izprva išlo mi je dobro . . . Znala sam namamiti najbolje goste k sebi . . . Otimali se za me age i begovi, carski oficiri i druga gospoda. Nosila sam zlatne mindjuše i grivne, pa prstenje sa dragim kamenjem . . . Sva sam se blistala od gospodskih darova, al moje poštenje sve je više tavnilo i crnilo . . . Moja razuzdanost bijaše napokon kriva, da su se gosti počeli odbijati od mene . . . Posao je bivao sve to lošiji . . . Tomu zlu pridruži se drugo, veće . . . Osjetih se materom . . . pa od straha, da Marko, vrativ se iz tavnice, ne sazna moju nevaljanštinu, . . . postadoh — — čedomorkom! . . .

Digitized by Google

Glasovi.

Nesretnice! . . . Što si uradila? *(Mnogi lamaju rukama i krste se.)*

Anica *jecajući:*

Al dodje djelo na vidjelo . . . Padoh u ruke pravdi i osudiše me na tavnicu . . .

Bariša.

Hvali Bogu, da si i tako prošla! . .

Marica.

Je l' ti žao, tužna, što si učinila? . . .

Anica.

Srdce mi puca, kad pomislim, što sam uradila . . . Ali kasno je sada kajati se . . . Moj je život izgubljen . . . Prolazeći rodnim selom, željela sam, da vas još jednom vidim i da molim oproštenje . . . Smilujte mi se . . . ne kunite me! . . . *(Klekne pred Nikolu, koji stoji niem ko ukopan.)* Prosti, Nikola! Bog te je od mene občuvao . . . *(Marici:)* Prosti i ti, blago srdce, dosta sam te ucvilila . . . I vi prostite, braćo i sestre, što vam učinih taku sramotu . . . *(Plače.)*

Glasovi.

Jadnica, baš je nesretna!

Anica *djevojkam:*

Jaoh, druge moje! . . . Budite pametne! . . . Evo vidite, što se sa mnom dogodi . . . Čuvajte se gizde i ne lakomite se za svilom i zlatom . . . To je djavolska mêka, koja će Vam život otrovati.

Bariša.

Ne dangubimo, Anice, već je pokasno, a daleko je do druge občine . . .

Digitized by Google

Anica *ustane.*

Ajdmo, dakle! . . - S Bogom ljudi, molite se Bogu za me! . . .

Božo *Anici:*

Je si li gladna, da založiš malko! . . .

Anica.

Hvala, nisam! . . .

Lukra.

Pa pruži nam bar ruku, da se oprostimo!

Anica *izdigne ruke:*

Ne dirajte! . . . Te su ruke krvlju omaštene . . . *(Izadje žurno van izdignutih ruku, za njom Bariša i svi ostali izim Marice i Nikole.)*

Marica

uhvati za rame Nikolu, koji je niem i blied, i motri ga.

Što ti je, Nikola? . . . Ti si sav blied, kao da si iz groba ustao . . .

Nikola *ozbiljno:*

Meni je kao čovjeku, koga je sretno minuo težki smrtni udarac . . . *(Razširiv ruke prama nebu.)* Hvala ti, svemogući . . . Ti si me spasio! *(Ogrli žestoko Maricu.)*

(Zastor pada.)

Digitized by Google

Digitized by Google

Pripomenak.

Pisac je prema želji i zaključku „odbora za ocjenjivanje natječajnih komada“ u prvom činu, prizoru petnaestom (na str. 34. do 41.), ovog pučkog igrokaza, naknadno pojedina mjesta ovako promienio:

Na str. 37.: redak 9. odozdo (**Drugi seljak.**) *mjesto rieči:* „Pošteni ljudi ne kupuju tudju sirotinju . . .“ *ima glasiti:* Ne znate li, da je grehota kupovati tudju sirotinju, kad na bubanj dodje.

redak 4. odozdo (**Treći seljak.**) *rieči:* „To može svaka hrdja o sebi kazati . . .“ *izpuštaju se.*

Na str. 39.: redak 8. odozgo (**Izaslanik** *strancem:*) *iza rieči:* „. . . kao i svakomu drugomu.“ *dodaje se sliedeće:* Da se nitko ne usudi napastovati ove ljude . . . Po zakonu smiju oni kao svaki drugi od vas dražbovati.

redak 4. odozdo (**Drugi stranac.**) *mjesto rieči:* „Nema u toj zemlji reda, ni zakona.“ *ima glasiti:* Ne možemo mi do prava doći!

redak 2. odozdo (**Bilježnik.**) *rieč:* „lopove“ *izpušta se.*

Na str. 40.: redak 1—9. odozgo (**Seljaci. Prvi seljak. Bilježnik.**) *izpušta se.*

redak 16. odozgo (**Stranci** *viču:*) *mjesto rieči:* „. . . marha šokačka . . .“ *ima glasiti:* Ne dajte, gospodo!

redak 18—20. odozgo (**Bilježnik** *izaslaniku:*) *izpušta se.*

Digitized by Google

Na str. 40.: redak 9. odozdo (**Izaslanik** *bilježniku:*) *prije rieči:* „Odpraviše ih . . ." *ima da kaže izaslanik sliedeće:* Mir, ljudi! . . . Da ste ih odmah pustili! Tko se usudjuje ovdje silu praviti? . . . *(Bilježniku:)* Te gungulaše pobilježite i predajte kotaru . . .

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

08 0,34 No 298.

Digitized by Google

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
A 000 032 005 1